

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

SIMONA CUDLMANOVÁ

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení
Věznice Plzeň**

Simona Cudlmanová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2010

Prague college of psychosocial studies

**The work with convicted people at Specialized
department of Pilsen Prison**

Simona Cudlmanová

The Diploma Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2010

Anotace

Cílem této bakalářské práce je popsat Specializovaného oddělení, které se nachází ve Věznici Plzeň a které je určené pro diferenciovaný výkon trestu odnětí svobody. Toto oddělení se zabývá prací s odsouzenými s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek. Autorka představuje terapeutický program oddělení, tzn. aktivity odsouzených a jejich účel.

Bakalářská práce uvádí potřebnou dokumentaci odsouzených, co se u odsouzeného eviduje, kam se vše zapisuje a za jakým účelem.

Součástí je i výzkumná sonda na Specializovaném oddělení, která se zabývá deníky odsouzených. V této praktické části jsou vedeny rozhovory s odsouzenými a se speciálními pedagogy na téma psaní deníků.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Praze, 5. 4. 2009

.....

Simona Cudlmanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Jaroslavu Kot'ovi za kvalifikované a profesionální vedení při zpracovávání.

Dále bych velice ráda poděkovala celému týmu pracovníků Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň a to zejména speciálním pedagogům panu Mgr. Jiřímu Karlíkovi a paní Mgr. Aleně Havlové za poskytnuté rozhovory, odborné informace a podporu při psaní své bakalářské práce.

Klíčová slova

Specializované oddělení ve Věznici Plzeň

Odsouzený

Klient

Speciální pedagog

Intenzivní terapeutický program

Terapeutická komunita ve věznici

Dokumentace odsouzených

Deníky

Abstract

The purpose of this bachelor thesis is a description of the Specialized department, which is to be found in the Pilsen Prison. This specialisation is intended for the different execution of a prison sentence. It is engaged in working with convicted men who suffer from the both mental and behaviour disorders, often on account of a long-term drug addiction. The aim is to explore a special therapeutic program including daily activities and their purpose.

Next, the author describes documentation used as an evidence of the convicted people. It states all kinds of record keeping of them as well as to which content it serves.

In this connection, it is necessary to mention an alternative research method dealing with the prisoners' diaries. There are held conversations with the prisoners and the special pedagogues on the topic of diary keeping.

Key words

Specialized Department of Pilsen Prison

Convicted person

Client

Special pedagogue

Intensive therapeutic program

Therapeutic community in prison

Documentation of convicted people

Diaries

Obsah

Úvod	12
1. Klíčové pojmy	13
2. Specializované oddělení Věznice Plzeň a jeho terapeutický program ...	15
2.1 Stručná historie	15
2.2 Výsledky Specializovaného oddělení pro rok 2009.....	16
2.3 Personální obsazení.....	17
2.4 Cílová skupina.....	18
2.5 Přijímací řízení pro odsouzeného	19
2.5.1 Pozitivní indikace	19
2.5.2 Kontraindikace	20
2.6 Nepřijetí odsouzeného	21
2.7 Vyřazení odsouzeného.....	21
2.8 Znovupřijetí odsouzeného	22
2.9 Terapeutický program Specializovaného oddělení Věznice Plzeň ...	22
2.9.1 Cíle programu	25
2.9.2 Metody terapeutického zacházení s odsouzenými	25
2.9.3 Terapeutické fáze programu	28
2.9.4 Aktivity odsouzených – program	32
2.9.5 Složení komunity	36
2.9.6 Motivační systém	38
3. Dokumentace odsouzených.....	41
3.1 Osobní karta odsouzeného	42
3.2 Vězeňský informační systém – VIS	42
3.3 Dokumentace terapeutického procesu	43
4. Praktická část bakalářské práce	45

4.1 Deníky odsouzených	45
4.2 Výzkumná sonda na Specializovaném oddělení.....	46
4.2.1 Otázky	46
4.2.2 Stanovení cílů a hypotéz.....	47
4.2.3 Popis vzorku respondentů.....	50
4.2.4 Použité metody výzkumné sondy.....	52
4.2.5 Rozhovory s respondenty	52
4.2.6 Zpráva o průběhu šetření.....	61
4.2.7 Výsledky výzkumu	62
4.3 Závěry výzkumné sondy.....	65
5. Závěry bakalářské práce.....	67
6. Použitá literatura.....	68
7. Přílohy	70
7.1 Žádost o přijetí do specializovaného oddělení:	70
7.2 Témata elaborátů	74
7.3 Elaborát odsouzeného – ukázka č. 1.....	76
7.4 Elaborát odsouzeného – ukázka č. 2.....	80

Úvod

Bakalářská práce na téma Práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení Věznice Plzeň je koncipována do několika kapitol. Cílem je představit Specializované oddělení ve Věznici Plzeň a poukázat na způsob práce s odsouzenými na oddělení, které slouží pro diferenciovaný výkon trestu odnětí svobody u odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek.

V první kapitole jsou vymezeny klíčové pojmy, které jsou důležité pro tuto bakalářskou práci.

Druhá kapitola se podrobněji zabývá obecně Specializovaným oddělením Věznice Plzeň, která uvádí obecné informace o oddělení, jako například cíle práce s odsouzenými, průběh přijímacího řízení na oddělení, ale i jednotlivé terapeutické aktivity odsouzených a jejich účel, vnitřní diferenciaci oddělení a další. Dále je zde probírán komunitní režim a program odsouzených.

Důležitou součástí oddělení je dokumentace každého odsouzeného, kde se zaznamenávají veškeré informace ohledně jeho osoby. Proto se třetí kapitola zmiňuje o dokumentech, které obsahují osobní složky odsouzených - co vše tato složka musí obsahovat a z jakého důvodu. Poměrně nově se využívá elektronické databáze (Vězeňský informační systém - VIS), která je zde též představena.

Součástí této práce je i výzkumná sonda (čtvrtá kapitola), která se zabývá deníky odsouzených. Byla provedena analýza osobních deníků odsouzených, jejichž psaní patří k povinné součásti terapeutického programu Specializovaného oddělení. Na základě poznatků z praxe bylo vytvořeno několik otázek, na které odpovídali jak odsouzení, tak speciální pedagogové, kteří mají na starost vedení deníků odsouzených. Odpovědi těchto dvou skupin byly porovnány s obsahem deníků.

1. Klíčové pojmy

Specializované oddělení ve Věznici Plzeň

Specializované oddělení ve Věznici Plzeň slouží pro diferenciovaný výkon trestu odnětí svobody u odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek, zařazených k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou.

Odsouzený

*Osoba pravomocně soudem odsouzená.*¹ V této bakalářské práci se jedná většinou o klienta Specializovaného oddělení.

Klient

Slovo klient má v této bakalářské práci stejný význam jako odsouzený. Jedná se o klienta Specializovaného oddělení.

Speciální pedagog

Speciální pedagogika je významná pedagogická disciplína orientovaná na výchovu, vzdělávání, na pracovní a společenské možnosti a uplatnění zdravotně a sociálně znevýhodněných osob a jejich co možná největší integraci do společnosti.

Na Specializovaném oddělení pro drogově závislé odsouzené muže mají speciální pedagogové velký význam v práci s touto klientelou. Vedou komunity, terapeutické skupiny, jiné aktivity dne a zároveň hodnotí deníky odsouzených.

Intenzivní terapeutický program

Program využívaný na Specializovaném oddělení pro drogově závislé, při kterém je nutné, aby se klienti zapojovali do denních aktivit a tím získávali potřebné body. Tento program se dělí do skupin P4–P1.

---

¹ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 125

Terapeutická komunita ve věznici

Terapeutické komunity ve věznicích představují nejrozšířenější aplikací formy terapeutické komunity ve specifickém institucionálním prostředí.²

Terapeutická komunita je forma organizace zařízení, v níž se využívá principu fázování léčby – klient při přechodu z jedné fáze léčby do druhé nejdříve získává víc odpovědností v léčebném společenství a pak zkouší přebírat odpovědnost za svůj život mimo toto společenství.³

Na specializovaném oddělení ve Věznici Plzeň se využívá terapeutické komunity jako prostředku působení na klienty. Protože se komunita, včetně příslušného personálu, schází každý všední den, jedná se o jednu z forem komunikace mezi odsouzenými a pracovníky Specializovaného oddělení.

Dokumentace odsouzených

Potřebné záznamy a materiály týkající se odsouzené osoby. Dokumentace je blíže popsána ve třetí kapitole.

Deníky

Na Specializovaném oddělení ve Věznici Plzeň je psaní deníků součástí terapeutického programu odsouzených. Odsouzení na Specializovaném oddělení jsou povinni zapisovat každý týden. Deníky jsou blíže specifikovány ve čtvrté kapitole.

---

² KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 270

³ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 227

2. Specializované oddělení Věznice Plzeň a jeho terapeutický program

Novodobá historie Specializovaného oddělení, které se nachází ve Věznici Plzeň (konkrétně se jedná o oddělení 1/7–3), se píše od roku 1995. Jedná se o zvláštní oddělení věznice, které je určené pro diferenciovaný výkon trestu odsouzených mužů ve věznici s dozorem nebo s ostrahou s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek.

Tato kapitola se podrobněji zabývá terapeutickým programem, který byl koncipován zkušenými odborníky pro drogově závislé odsouzené muže. Je zde popsán běžný program oddělení, pokud se ovšem nejedná o výjimku (tzn. o neobvyklý průběh týdne). Na Specializovaném oddělení se praktikuje intenzivní terapeutický program zacházení s odsouzenými, který na ostatních běžných oddělení pro výkon trestu odnětí svobody nenajdeme. Klade se důraz zejména na komunitní způsob ovlivňování chování. Jedná se o formu terapeutické komunity, která je upravena tak, aby vyhovovala omezujícím podmínkám souvisejícím s pobytem ve věznici.

Nejprve se ale kapitola věnuje krátké historii, cíli Specializovaného oddělení, cílovou skupinou oddělení ve Věznici Plzeň apod.

2.1 Stručná historie

Myšlenka diferencovaného výkonu trestu u různých specifických skupin odsouzených – tzv. specializovaných oddělení - není důsledkem změn v českém vězeňství po roce 1989, kdy se objevuje řada odborných prací a závěrů provedených Výzkumným penologickým ústavem, ale k realizaci specifických, zejména terapeutických programů, dochází až po roce 1990. Specializované oddělení ve Věznici Plzeň bylo jedním z prvních, které v rámci českého vězeňství vzniklo. Počátky činnosti tohoto oddělení sahají do let 1991 a 1992. Tyto roky zde bylo postupně zřízeno specializované oddělení pro diferencovaný výkon trestu u odsouzených s psychopatickou strukturou osobnosti a odsouzených toxikomanů. Odsouzení v tomto oddělení byli tedy zařazeni do dvou samostatných

skupin. V první se objevilo cca 30 odsouzených, u nichž byla diagnostikována psychopatická struktura osobnosti vyžadující odbornou péči. V druhé pak cca 30 drogově závislých odsouzených.

V následujícím období byla ve spolupráci s MUDr. Karlem Nešporem, CSc. a řadou dalších odborníků na protidrogovou problematiku více rozpracována koncepce činnosti specializovaného oddělení se zaměřením na drogově závislé odsouzené muže. V roce 1995 pak vzniká ve Věznici Plzeň oddělení s intenzivním programem zacházení, čímž začíná novodobá historie oddělení.

2.2 Výsledky Specializovaného oddělení pro rok 2009

Následující údaje, které jsou uvedeny, se každoročně zjišťují a zaznamenávají v interní zprávě Věznice Plzeň. Hodnotí se uplynulý rok a součástí je například přehled pohybu odsouzených na tomto oddělení, hodnocení aktivit, způsobu práce a další.

Specializovaným oddělením pro drogově závislé odsouzené muže ve Věznici Plzeň prošlo od roku 1995 celkem 629 odsouzených.

Celkově bylo za rok 2009 přijato 70 odsouzených. Z toho program již ukončilo 26 odsouzených a předčasně odešlo 19 odsouzených.

Přijímací část Specializovaného oddělení na konci roku 2009:

Kapacita přijímací části je celkem pro 14 odsouzených.

Stav na konci roku 2009 činí **10 odsouzených**.

Obsazenost je tedy 96 %.

Intenzivní program SpO na konci roku 2009

Kapacita části kde probíhá intenzivní program, je 42 odsouzených.

Stav na konci roku 2009 činí **40 odsouzených**.

Obsazenost je tedy 92 %.

Odběry moči a preventivní kontroly za rok 2009:

Na Specializovaném oddělení Věznice Plzeň proběhlo v roce 2009 **117 odběrů a z toho bylo 0 pozitivních.**

Celková kapacita oddělení v tuto chvíli činí 56 osob. K navýšení kapacity došlo z 50 na 56 osob ve 2. pololetí roku 2009.

Lze předpokládat, že odsouzených, kteří projdou Specializovaným oddělením v roce 2010, bude nepatrně více než v loňském roce. Kapacitu už nelze dále zvyšovat, je totiž dána stavebně technickými parametry ubytovacích prostor na oddílu 1/7 – 3 a limitem personálu.⁴

2.3 Personální obsazení

V současné době jsou součástí týmu Specializovaného oddělení tito zaměstnanci:

Mgr. Jiří Karlík – speciální pedagog (plný úvazek na Spec. oddělení), vedoucí terapeutického týmu, řídí chod oddělení, věnuje se příslušným odborným činnostem v rámci komunity, hodnotí úroveň elaborátů a zápisů v denících odsouzených

Mgr. Alena Havlová – speciální pedagog (externě na Spec. oddělení), řídí skupinovou psychoterapii odsouzených, hodnotí zápisy v denících odsouzených

Michal Repel – vychovatel (plný úvazek), specialista na práci s odsouzenými toxikomany

Ing. Jaroslav Leško – vychovatel (plný úvazek na Spec. oddělení), specialista na práci s odsouzenými toxikomany

Jindřich Příbyl – pedagog volného času (plný úvazek na Spec. oddělení), zajišťuje sportovní aktivity, zátěžový program pro odsouzené

Ing. Milan Kostlivý – sociální pracovník (externě na Spec. oddělení)

Bc. Josef Havel – vychovatel terapeut (externě na Spec. oddělení), vede sociálně-psychologické aktivity a muzikoterapie

---

⁴ Zpráva o činnosti Specializovaného oddělení za rok 2009 – interní studie, autor: neznámý, datum vydání: neuvedeno

Specializované oddělení má tedy v současné době ve svém týmu **4 pracovníky na plný úvazek** (2 vychovatelé, 1 speciální pedagog a 1 pedagog volného času) a **3 pracovníky, kteří se na chodu oddělení podílejí externě**, zároveň totiž pracují i pro jiná oddělení věznice (1 speciální pedagog, 1 sociální pracovník a 1 vychovatel terapeut)

2.4 Cílová skupina

Určení cílové skupiny přijímané na Specializované oddělení ve Věznici Plzeň vychází z NGR 42/2009 v § 9 čl. 1 a 2. Je jím tedy odsouzený, který:

- a) v období před nástupem trestu splňoval kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 – Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek a Syndrom závislosti. Jedná se konkrétně o následující poruchy: Závislost na opiátech (F11.2), závislost na sedativech nebo hypnotikách (F13.2), závislost na kokainu (F14.2), závislost na jiných stimulancích (F15.2);
- b) v období před nástupem trestu splňoval kritéria pro stanovení diagnózy podle MKN-10 Duševní porucha a porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek, škodlivé užívání. Jedná se konkrétně o následující poruchy: škodlivé užívání opioidů (F11.1), škodlivé užívání sedativ nebo hypnotik (F13.1), škodlivé užívání kokainu (F14.1), škodlivé užívání jiných stimulantů (F15.1)⁵

Odsouzenému by měl být, kromě výše uvedených podmínek, nařízen výkon trestu odnětí svobody v typu věznice „C“ s ostrahou⁶.

---

⁵ *Mezinárodní klasifikace nemocí: abecední seznam: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize.* Praha: Grada, 1999, s. 552-553

⁶ typ věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do 4 základních typů: a) s dohledem, b) s dozorem, c) s ostrahou, d) se zvýšenou ostrahou. Na Specializované oddělení jsou tedy přijímáni odsouzení s typem věznice „C“, tzn. s ostrahou.

Na Specializovaném oddělení Věznice Plzeň jsou stanoveny přesné podmínky, které musí být splňovány, aby mohl být uchazeč, který usiluje o umístění, přijat. Tuto diagnózu zpravidla určuje lékař, psycholog nebo psychiatr.

2.5 Příjímací řízení pro odsouzeného

Příjímací posouzení a proces přijetí na Specializované oddělení probíhá na základě podání žádosti o přijetí odsouzeného na toto oddělení a vyplněním oficiální přihlášky. Vše by mělo probíhat na základně vlastní iniciativy odsouzeného.⁷

Při posouzení o přijetí klienta na Specializované oddělení se vychází z výše uvedených dokumentů a dostupných zpráv publikovaných ve *Vězeňském informačním systému – VIS*⁸. Součástí posuzování je i hodnocení rizik a potřeb odsouzených (bydlení, předchozí zaměstnání, vzdělání, závislost a užívání návykové látky, postoje odsouzeného apod.).

Při výběru k zařazení na Specializované oddělení se berou v úvahu tzv. pozitivní indikace a kontraindikace, které pomohou při rozhodování komise.

Komise se skládá z psychologa, psychiatra, speciálního pedagoga, pedagoga volného času, sociálního pracovníka a vychovatele Specializovaného oddělení.

2.5.1 Pozitivní indikace

Pozitivní indikace mohou zvýšit efektivitu práce odborného týmu, proto odsouzení s tímto mají větší šanci na přijetí. Pozitivními indikacemi mohou být:

- a) Odsouzení, kteří nedokončili některou předchozí léčbu, případně nastoupili z některé z terapeutických komunit do výkonu trestu.
  - zde je však riziko nadměrné schopnosti vzdorovat vzhledem ke znalostem absolvovaných terapií

---

⁷ Žádost o umístění na Specializované oddělení je k nalezení na konci bakalářské práce Příloha číslo 7.1

⁸ Vězeňský informační systém – bližší informace v kapitole č. 3 Dokumentace odsouzených

- b) Odsouzení, kteří jsou pozitivně motivováni ke změně a jsou ovlivnitelní psychoterapií.
  - toto je považováno za nejdůležitější faktor. Je však nutno dávat pozor na manipulace a snahu některých odsouzených zajistit si výhodu lepšího ubytování
- c) Odsouzení, kteří mají zhruba jeden rok před výstupem z výkonu trestu, podmíněné propuštění, případně termín na přeřazení do věznice typu „B“⁹.
  - u těchto odsouzených bývá často vyšší motivace ke změně
- d) Odsouzení, kteří mají dostatečně fungující zázemí „na svobodě“.
  - toto podporuje lepší adaptaci a zapojení do společnosti po výkonu trestu

2.5.2 Kontraindikace

Kontraindikací se myslí některé faktory, které znemožňují či výrazným způsobem omezují a narušují účinnost terapeutického programu a komunitní způsob práce. Proto odsouzení, kteří mají v žádosti záznam s některou kontraindikací, často nebývají přijímáni na Specializované oddělení. Jsou jím zejména:

- a) Odsouzení s diagnostikou primární poruchy osobnosti.
- b) Odsouzení, kteří mají nejasnou délku výkonu trestu nebo nadměrně dlouhý trest (5 let a více).
- c) Odsouzení s nízkou mentální úrovní nebo těžkou neuropsychologickou poruchou (poruchy paměti, afázie apod.).
- d) Odsouzení, u kterých byla zaznamenána nadměrná agresivita nebo dominance.
- e) Odsouzení, u nichž jsou zaznamenány psychotické ataky.

---

⁹ typ věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do 4 základních typů: a) s dohledem, b) s dozorem, c) s ostrahou, d) se zvýšenou ostrahou. Typ věznice „B“ v tomto textu je tedy s dozorem.

Na základě posouzení a vyhodnocení všech informací se k přijetí písemně vyjadřuje odborná komise. Vlastní přijetí na Specializované oddělení poté probíhá na základě písemného schválení ředitelem věznice

2.6 Nepřijetí odsouzeného

Na základě rozhodnutí odborné komise Specializovaného oddělení nemusí být někteří odsouzení přijati. Zejména jedná-li se o klienty:

- trpící epilepsií, mající pohybové omezení, nebo je u nich nutností pravidelné užívání medikamentů, u nichž hrozí zneužití,
- kterým do konce trestu odnětí svobody zbývá méně než 1 rok
- kterým není prokázána závislost,
- kteří ještě nebyli zařazeni do výkonu trestu odnětí svobody do *kmenové věznice*¹⁰ a nebyli proškoleni na nástupním oddělení,
- kteří nesplňují typ věznice, ve kterém jim byl nařízen výkon trestu,
- bez řádně vyplněné žádosti o přijetí do Specializovaného oddělení.

2.7 Vyřazení odsouzeného

Odsouzený může být vyřazen na základě písemného návrhu komise Specializovaného oddělení Věznice Plzeň, který je zaslán řediteli věznice a který by jím měl být schválen. A to zejména z důvodu, pokud odsouzený:

- dokončí časově limitovaný terapeutický program,
- poruší abstinence jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky,
- drží, získává, vyrábí nebo distribuuje jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky nebo drží prostředky k jejich výrobě či aplikaci,
- úmyslně zatajuje informace o porušení abstinence (držení, získávání, výroba nebo držení prostředků k výrobě nebo aplikaci psychotropní, návykové či omamné látky) „spoluodsouzených“,
- se odmítne podrobit odběru moče,

---

¹⁰ Kmenová věznice – věznice, do které byl odsouzený umístěn hned po rozsudku trestu odnětí svobody

- projeví jakoukoliv formu fyzického násilí, agresivního chování vůči ostatním odsouzeným nebo zaměstnancům,
- úmyslně odcizí věc, která patří jinému odsouzenému či zaměstnancům,
- se neúčastí nebo maří společné práce komunity, neplní požadované úkoly, nejeví zájem o stanovený terapeutický program a porušuje pravidla oddělení,
- jehož zdravotní stav se změní natolik, že není schopen plnit zátěžový program nebo pracovní terapie,
- si přečte deník jiného odsouzeného,
- podá vlastní písemnou žádost o vyřazení ze Specializovaného oddělení.

2.8 Znovupřijetí odsouzeného

Každý odsouzený má možnost absolvovat celý terapeutický program na Specializovaném oddělení jednou. Byl-li však pobyt z objektivních důvodů přerušen (například z důvodu nemoci, přemístění do jiné věznice apod.), lze odsouzeného opakovaně přijmout a tím mu umožnit kompletní dokončení terapeutického programu Specializovaného oddělení.

Odsouzený musí prokázat dostatečnou motivaci ke změně, bezproblémový výkon trestu a napsat motivační dopis s vyjádřením důvodů k opětovnému přijetí.

Odborná komise vždy na základě žádosti zhodnotí, zda je odsouzený vhodným kandidátem opětovného přijetí do programu, a napíše své doporučení.

2.9 Terapeutický program Specializovaného oddělení Věznice Plzeň

Základem terapeutického programu na Specializovaném oddělení je dobrovolnost. Je nutné, aby měl odsouzený sám motivaci k léčbě. Využívá se zde zejména terapeutické komunity.

Denní program odsouzených je založen na zejména komunitních sezeních, společné kontrole a společném řešení problémů členů komunity. Toto by mělo přispět k uvědomění si svých problémů. Propracovaný bodovací systém, který je vázán na většinu činností, je jedním z motivačních, ale i represivních prvků.

Stoprocentní dochvilnost, přesnost, pečlivost a odpovědnost za svoje výsledky v komunitě by měli vést odsouzené k návykům, které jsou schopny je zbavit závislostí a zařadit do normální společnosti.

„Měl by zde probíhat jakýsi terapeutický proces, přičemž klient terapeutické komunity je aktivním účastníkem své vlastní léčby. Základním prvkem terapie je skupinový proces. Bylo zjištěno, že skupinová terapie je zvláště účinná v léčbě osob závislých na alkoholu a drogách.“¹¹

Kromě komunitních setkání je vězňům umožněno se účastnit řady zájmových a naučných aktivit, případně cílených terapeutických činností, které by měly formulovat osobnost odsouzeného určitým směrem.

Terapeutický program Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň se určitými prvky velmi podobá známým terapeutickým komunitám pro drogově závislé „na svobodě“, jako jsou například terapeutická komunita Magdaléna, Krok, Sejřek a další¹². Avšak je zřejmé, že prostředí věznice způsobuje jistá omezení, která neumožňují stejné podmínky či stejné aktivity s klienty, jako tomu je v uvedených terapeutických komunitách. Jedná se zde zejména o omezení vzniklá výkonem trestu odnětí svobody klientů. Klienti se nacházejí v nápravném zařízení – ve věznici - kde se aplikuje terapeutický model v takové podobě, aby co nejvíce vyhovoval podmínkám věznice.

Jsou zde tedy například prostorová omezení. Veškeré aktivity musí probíhat v objektu věznice, a to především přímo na oddělení odsouzených – třetí podlaží oddílu 1/7 ve Věznici Plzeň, která disponuje dvěma kulturními místnostmi, velkou relaxační místností, kuchyňkou a posluchárnou. Avšak využívá se i jiných prostor - např. dílny, místnost pro fitness,

---

¹¹ KOOYMAN, M. *Terapeutická komunita pro drogově závislé I. Vznik a vývoj*. Praha: Středočeský kraj; Mníšek pod Brdy: Magdaléna, 2004, s. 29

¹² Adresář terapeutických komunit nacházejících se v České republice: NEVŠÍMAL, P. *Terapeutická komunita pro drogově závislé II.: Česká praxe*. Praha: Středočeský kraj; Mníšek pod Brdy: Magdaléna, 2007, s. 317

vycházkový dvůr nebo skleník aj., což je umístěno různě po objektu věznice.

Jedno z úskalí je i nemožnost úplně separovat terapeutickou komunitu (tedy Specializované oddělení) od ostatních částí věznice. Odsouzení z jiných oddělení tak mohou někdy i úmyslně narušovat jakéhosi „komunitního ducha“ Specializovaného oddělení.

Dále klienti mají zakázáno pohybovat se po objektu věznice bez doprovodu zřízence vězeňské služby nebo svého vychovatele apod., což se také liší od běžných komunit.

Co se týká problematiky odsouzených, i to je odlišné. Na Specializovaném oddělení se vyskytuje pro klienty jiné zásadní téma, než je tomu v běžných terapeutických komunitách „na svobodě“. Odsouzení se spíše zabývají svým výkonem trestu a objevuje se u nich tedy potřeba vyrovnat se prioritně s pobytem ve věznici. Neznamena to však, že by se o jejich drogové závislosti nehovořilo, nebo se s tím nepracovalo. Odsouzení dostávají v rámci terapeutických skupin tematická cvičení, kde se závislostí zabývají. Terapeutický program na Specializovaném oddělení ve Věznici Plzeň byl tedy upraven specialisty do takové podoby, aby probíhal bez větších obtíží.

Aktivity odsouzených se dají zařadit do dvou základních skupin. První skupinou je pro všechny odsouzené povinná a tvoří tak základ terapeutického programu na Specializovaném oddělení. Jedná se např. o komunitní sezení, rozvíčky, pracovní aktivity a další.

Druhá skupina je naopak nepovinná a odsouzení si tudíž mohou vybrat aktivitu dle vlastního zájmu. Avšak poté, co si ji zvolí, jsou povinni se jí zúčastnit. Příkladem je čtenářský kroužek, zeměpis, elektrické šipky apod.

Odsouzený si své povinnosti musí plnit sám, sám si vytváří program tak, aby získal stanovený počet bodů, což ho vede k jakési zodpovědnosti za vlastní počínání. Neplnění povinností v rámci terapeutického programu se přísně trestá, a to v podobě bodových penalizací, v některých případech může dojít až k vyloučení odsouzeného ze Specializovaného oddělení.

Pobyt zde je dobrovolný, založený na vlastní motivaci odsouzeného se léčit.

2.9.1 Cíle programu

Cílem tohoto oddělení je u závislých odsouzených (toxikomanů) dosáhnout změny dosavadních způsobů jednání a chování, které vedly k závislosti a s ní spojené kriminalitě. Klientům jsou zde podávány cílené informace o dosažení a zmírnění možných škod způsobených jejich jednáním. Dále jsou odsouzení informováni o zamezení a šíření psychotropních a jiných návykových látek.

Tým pracovníků se snaží o to, aby byli klienti kontaktováni na civilní zařízení, jako jsou například terapeutická komunita, charitativní zařízení, azylové domy apod., které se zabývají léčbou a poradenstvím v oboru závislosti. Předpokládá se, že s jejich pomocí by mohlo být ulehčeno zařazení jednotlivců do společnosti po ukončení výkonu trestu odnětí svobody.

Intenzivní protidrogový režim je rozvržen na dobu minimálně 40 týdnů. Odsouzení toxikomani jsou zařazováni pouze na základě dobrovolnosti, a proto se předpokládá, že jsou pro tuto léčbu pozitivně motivováni.

„Podle NGR č. 42/2009 § 1. odst. 3 je cílem: „Posláním Specializovaného oddělení je omezovat a snižovat nebezpečnost a pravděpodobnost recidivy u rizikových pachatelů trestné činnosti vykonávajících trest odnětí svobody a přispívat ke zvyšování ochrany společnosti po jejich návratu do občanského života.“

Poslání vyjadřující filozofii Specializovaného oddělení je pomoc odsouzeným, aby dosáhli vlastní autonomie, dostatečných osobních návyků a přesvědčení, které jim pomohou žít spokojený život bez páchání trestné činnosti a drogové závislosti.“¹³

2.9.2 Metody terapeutického zacházení s odsouzenými

Ve způsobu práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení ve Věznici Plzeň můžeme najít několik metod, a to např.:

---

¹³ *Manuál terapeutického programu pro Specializované oddělení Věznice Plzeň – interní spis vydaný ve Vnitřním řádu věznice, autor: neuveden, datum vydání: neuvedeno*

Za základní metody se považují ty, které by měly klientům pomoci změnit komunikační a jazykové návyky. Toho se tým pracovníků snaží docílit zejména formou komunitních sezení, při nichž využívají rozhovorů s klienty, řízenou diskuzi, kladení otázek, vyžadují odpovědi a verbální zpětné vazby, klienti jsou povinni připravit si samostatnou přednášku apod. V práci s terapeutickou skupinou se klade důraz na skupinovou dynamiku.

Z behaviorálních metod jsou využívány způsoby práce ovlivňující tělesnou zdatnost. Jsou jimi různá tělesná cvičení, jako rozcvičky, zátěžový program nebo zájmová aktivita fitness.

Z kognitivních metod se využívají způsoby práce, jež ovlivňují pozornost a korektivní vnímání situace, dále se zaměřují na změnu negativních myšlenek a sebeovládání.

2.9.2.1 Formy

Tyto metody odborného zacházení probíhají třemi základními formami:

a) skupinová

Skupinová forma jsou například komunitní setkání nebo skupinové terapie, kde se využívá vztahů mezi klienty a tzv. skupinové dynamiky.

b) individuální

Jedná se zejména o individuální pohovory, které se týkají cílů klienta.

c) samostatná

Samostatná forma metod, které se využívají na Specializovaném oddělení, je velmi podobná té individuální. Jedná se například o povinné psaní deníků a elaborátů. Touto povinností klient například formuluje své prožitky a pocity do psané podoby. Tím by měl být nucený přemýšlet o sobě, svých činech a dění kolem sebe. Tyto činnosti musí samozřejmě vykonávat samostatně.

2.9.2.2 Individuální plánování

Při práci s odsouzenými na Specializovaném oddělení se klade důraz na stanovování individuálního plánu. Při vstupu na oddělení si každý klient stanoví cíl svého pobytu na oddělení, tento cíl je zaznamenán průběžně vyhodnocován.

Stanovení individuálního plánu vyplývá především z cílů *programu zacházení*¹⁴, který zpracovává speciální pedagog ve spolupráci s každým odsouzeným.

V průběhu samotné terapie a ostatních aktivit jsou s odsouzeným průběžně kontraktovány dílčí cíle jejich zaměření na jednotlivé faktory osobního růstu, které zároveň vedou k dosažení stanovených celkových cílů programu zacházení.

Základním principem spolupráce mezi klientem a personálem je orientace na systém vzájemných dohod založených na oboustranném respektu. Tyto dohody jsou výhradně ústního charakteru a určují další směry práce v terapeutickém procesu a dále kopírují individuální aktuální i výhledové potřeby odsouzených.

Každému odsouzenému se určí aktivity, které vedou k naplnění jeho cílů. Každý odsouzený je seznámen s programem zacházení vždy v písemné formě a podpisem stvrzuje svůj souhlas s aktivitami a cíli, které si vytyčil.

Každý odsouzený je seznámen s předpokládanou délkou jeho pobytu na Specializovaném oddělení.

2.9.2.3 Garance

Z tradice oddělení a na základě prověřených a účinných metod práce se využívá tzv. garant odborných činností. Tyto guaranty si odsouzení volí dle svých potřeb a preferencí. Stává se tak v případě, kdy klienti mají zájem vytvořit novou aktivitu na oddělení. Musí si zvolit garanta své nové aktivity, kterou by rádi provozovali. Garanti následně oslovují jednotlivé kompetentní specialisty Specializovaného oddělení. Zaměstnanci se pak podle svých odborností pomáhají klientům s aktivitou.

---

¹⁴ Program zacházení – jedná se o definice terapeutického programu, terapeutických skupin P4 – P1, jsou zde stanoveny cíle a jsou zde charakterizovány skupiny, více v podkapitole 2.9.3 Terapeutické fáze programu

Tento způsob jednání by měl vést odsouzené k vlastní odpovědnosti

2.9.2.4 Patroni

Při nástupu odsouzeného do *intenzivního programu zacházení*¹⁵ si každý odsouzený volí svého patrona. Toho si vybírá ze členů komunity (z odsouzených), kteří jsou již ve vyšších fázích terapeutického programu.

Patron má poté za úkol: představit svého svěřence ostatním členům komunity, pomáhat svěřenci orientovat se v programu, podporovat dobré vlastnosti svěřence a tlumit jeho eventuální nevhodné projevy, poskytovat svěřenci emoční podporu v krizi, pozitivně svěřence naladit k úspěšnému vykonávání programu...

Svěřenec je v péči patrona pouze do konce absolvování terapeutické *skupiny P4*¹⁶.

Svěřenec by se měl pomocí patrona lépe adaptovat na nové prostředí.

2.9.3 Terapeutické fáze programu

V rámci programu by měl odsouzený (pokud je jeho cílem ukončit program) projít následujícími fázemi:

A. Přijímací oddělení s terapeutickým programem zacházení

Po příchodu na Specializované oddělení ve Věznici Plzeň je odsouzený zařazen do přijímacího oddělení. V literatuře se tato fáze často nazývá „nultá“. „Během „nulté“ fáze se dokončují vstupní procedury a zhodnocení, vyjasňují se klientovy potřeby (detoxifikace, lékařská péče, akutní sociální, rodinné a právní záležitosti), formuje se individualizovaný léčebný plán¹⁷ a personál hledá krátkodobá řešení pro klientovy naléhavé problémy, aby se snížil stres a klient neměl snahu rychle komunitu opustit.“¹⁸

Toto velmi podobně platí i na Specializovaném oddělení ve Věznici Plzeň.

Úkoly pro přijímací oddělení jsou následující:

---

¹⁵ Tento program je blíže popsán v podkapitole č. 2.9.3 Terapeutické fáze programu

¹⁶ Skupina P4 – blíže definována v kapitole 2.9.3 Terapeutické fáze programu

¹⁷ Vytýčení individuálních cílů je v této práci probíráno v podkapitole č. 2.9.2.2 Individuální plánování

¹⁸ KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 195

- odsouzený se podrobuje detoxifikaci, postupně je vyšetřen somatickým lékařem, psychiatrem, psychologem, speciálním pedagogem a sociálním pracovníkem,
- program: postupné začleňování do komunitního systému oddělení a příprava k zařazení do intenzivního terapeutického programu zacházení (dále jen ITPZ),
- posuzování vhodnosti a doby zařazení odsouzeného do oddělení pro výkon ITPZ,
- v přijímacím oddělení je posuzována u každého odsouzeného individuálně, zejména s ohledem na zbývající délku trestu, osobnostní a zdravotní dispozice, zda má odsouzený nařízené ochranné léčení, dle plnění terapeutického programu a kapacitu oddělení pro výkon ITPZ,
- zařazení odsouzeného do oddělení pro výkon ITPZ rozhoduje na základě návrhu vychovatele odborná komise Specializovaného oddělení.

B. Oddělení pro výkon intenzivního terapeutického programu zacházení (ITPZ)

Po absolvování pobytu v přijímacím oddělení je odsouzený přeřazen na oddělení pro výkon intenzivního terapeutického programu zacházení, kde je program následující:

- odsouzení jsou zařazováni do ITPZ, který je rozdělen do čtyř postupných programů (prostupných skupin vnitřní diferenciací) P4 – P1 (v této práci bude definováno později) kdy o zařazení do příslušného programu rozhoduje terapeutický tým
- v případě úspěšného ukončení celého programu, který trvá minimálně 40 týdnů, může být odsouzený na základě návrhu terapeutického týmu zařazen do programu zacházení označovaného H („hotovec“)
- program H je ještě výrazněji zaměřen na přípravu pro vstup klienta do civilního života se snahou o poskytnutí kontaktů na civilní zařízení, která se zabývají drogovou problematikou

- program H má statut výstupního oddělení
- odsouzení, kteří jsou zařazení v programu H, jsou v rámci zdravotní klasifikace a možností věznice pracovně zařazováni a mají patronát nad odsouzenými v počáteční fázi ITPZ

2.9.3.1 Diferenciace oddělení s intenzivním programem

Na oddělení pro výkon intenzivního programu zacházení jsou odsouzení povinni projít skupinami, které se nazývají *prostupné skupiny vnitřní diferenciace*. Každá tzv. prostupná skupina má definované jasné podmínky, které musí odsouzený splnit, aby mohl pokračovat do další. Skupiny mají tedy jasně definované cíle, úkoly, dobu pobytu a charakteristiky.

Jedná se o 4 skupiny - P4 až P1. Po absolvování všech skupin a dále pak po vyjádření komunity mohou odsouzení setrvat na Specializovaném oddělení a postoupit do skupiny H („hotovec“).

Podle Řádu Specializovaného oddělení jsou jednotlivé prostupné skupiny vnitřní diferenciace charakterizovány takto:

Skupina P4

Do této skupiny nastupuje odsouzený z přijímacího oddělení.

Cíl: adaptace odsouzeného na podmínky oddělení, včlenění do komunity, diagnostika, zdravotní vyšetření a abstinence odsouzeného.

Úkoly: Seznamování se s režimem oddělení a jeho provozním řádem, čtyřstránkový životopis, vypracovávání elaborátů na dané téma minimálně na polovinu listu A4.

Minimální doba pobytu v P4: 8 týdnů při získání 44 bodů.

Maximální doba pobytu v P4: 18 týdnů – při nesplnění podmínek následuje návrh na vyřazení z oddělení.

Charakteristika: základní vybavení cely + 1 polička, televize v NE - ČT do 21,30 hod., PÁ – SO (svátky) do 22,00 hodin, má možnost využití posilovny 1x týdně dle rozpisu.

Skupina P3

Cíl: Poznávání vlastní osobnosti, upevňování motivace k abstinenci, zvládnutí psychosomatického neklidu, abstinence.

Úkoly: Zastávání jednobodové funkce, elaboráty na zadaná témata na jednu stránku A4.

Minimální doba pobytu v P3: 8 týdnů při získání 54 bodů.

Charakteristika: Základní vybavení cely + 1 polička, možnost sledování televize v NE - ČT do 22,00 hod., PÁ – SO (svátky) do 23,00 hod., využití posilovny 2x v týdnu dle rozpisu.

Skupina P2

Cíl: Přijmutí odpovědnosti sám za sebe a za druhé, schopnost rozhodovat a řídit.

Úkoly: Vykonávání vícebodových funkcí v komunitě, patronát nad nově přijatým odsouzeným.

Minimální doba pobytu v P2: 12 týdnů při získání 102 bodů.

Charakteristika: Základní vybavení cely + 1 polička + 1 nástěnka + 1 květina + 2 obrázky, možnost sledování televize v NE - ČT do 22,30 hodin, PÁ – SO (svátky) do 24,00 hod., využití posilovny 4 v týdnu dle rozpisu.

Skupina P1

Cíl: Sebeodstup od svého problému, zaujmutí kladného postoje ke svému dalšímu životu, objevení nových životních cílů.

Úkoly: Přednáška, aktualizace vlastního výchovného programu ve vztahu ke komunitě.

Minimální doba: 12 týdnů při získání 102 bodů.

Charakteristika: Vybavení a estetizace cely jako u P2, sledování televize po celý týden do 24,00 hodin, denní využití posilovny dle rozpisu.

Skupina H – „hotovci“

Zařazení odsouzeného do této skupiny navrhuje odborná komise Specializovaného oddělení po ukončení intenzivního terapeutického programu zacházení a je posuzováno u každého jedince individuálně. Pokud

není odsouzený do tohoto programu zařazen, je na základě návrhu odborné komise a rozhodnutím ředitele věznice z oddělení vyřazen.

Cíl: Ověřování a upevňování vnitřních stereotypů v komunitním systému, pracovních návyků, prohlubování kladného postoje k dalšímu životu a poskytnutí podpory při návratu do civilního života.

Úkol: Dle zdravotního stavu a možností věznice zařazení do pracovního procesu na některém z pracovišť, patronát nad nově přijatými odsouzenými.

Charakteristika: Možnost sledování televize jako u skupiny P1, ubytování odděleně od odsouzených, kteří absolvují ITPZ. V případě, že odsouzený není pracovně zařazen nebo nenavštěvuje některý z kurzů ve školském vzdělávacím středisku, účastní se v plném rozsahu intenzivního terapeutického programu zacházení.¹⁹

2.9.4 Aktivity odsouzených – program

Program odsouzených probíhá na bázi komunitního systému.

Podle Kratochvíla: „Terapeutická komunita je zvláštní formou intenzivní skupinové terapie, kde klienti většinou různého věku, pohlaví a vzdělání, spolu určitou dobu žijí a kromě skupinových sezení sdílejí další společný program s pracovní a jinou různorodou činností, což umožňuje, aby do tohoto malého modelu společnosti promítali problémy ze svého vlastního života, zejména své vztahy k lidem. Komunita je terapeutická proto, že kromě uvedené projekce umožňuje též zpětné informace o maladaptivním chování, podněcuje získání náhledu na vlastní problémy a na vlastní podíl na vytváření těchto problémů, má umožnit korektivní zkušenost a podporuje nábivik vhodnějších adaptivnějších způsobů chování.“²⁰

Tato Kratochvíla představa je jakousi ideou i terapeutické komunity Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň. Avšak jeden zásadní rozdíl je, že se nejedná o skupinu různého pohlaví, nýbrž v této vězeňské komunitě jsou přítomni pouze odsouzení muži (ovšem z řad personálu se může jednat i o ženy)

---

¹⁹ Řád specializovaného oddělení – interní spis, autor: neuveden, datum vydání: neuvedeno

²⁰ KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislostí*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 17

Personál a odsouzení se schází každý všední den ráno. Na komunitních sezeních se probírá zejména předešlý den, každý pátek se pak hodnotí uplynulý týden.

Aktivity probíhající na Specializovaném oddělení můžeme rozlišit na dvě skupiny:

První skupina obsahuje část programu, která je pro všechny účastníky **povinná** a tvoří základ programu.

Druhá skupina je **nepovinná**. Odsouzení si zde volí aktivity dle vlastního zájmu a výběru, avšak ty se pak pro ně poté stávají povinné. Tyto aktivity probíhají mimo stanovený režim, jsou dané denním řádem a rozvrhem aktivit. Jedná se především o aktivity, které probíhají v době osobního volna a v době pracovního klidu. Tyto složky podporují především volní složku jednání, protože odsouzení musejí při jejich plnění vyvinout vlastní aktivitu a iniciativu. Jen na část těchto aktivit se vedou standardní formy dokumentace. Účast na všech dobrovolných aktivitách je evidována a bodově ohodnocena.

2.9.4.1 Povinné aktivity:

V této podkapitole jsou uvedené jednotlivé povinné aktivity, v závorce za nimi pak kolikrát týdně probíhají a za tím je stručná charakteristika každé z aktivit

Samořídící skupina (1x za týden) - vedou sami odsouzení, řeší aktuální problémy na oddělení, probíhá zpravidla ve dnech pracovního klidu, z každé samořídící skupiny by měl být dostupný zápis

Komunitní sezení (5x v týdnu) – vedou členové terapeutického týmu, komunita předkládá týmu k řešení vzniklé problémy, shrnují dění předcházejícího dne

Rozcvičky (5x v týdnu) – vedou odsouzení za dohledu pracovníka terapeutického týmu (vychovatel nebo speciální pedagog)

Jóga (1x týdně) – vede člen terapeutického týmu (speciální pedagog)

Relaxace (1x týdně) – vede člen terapeutického týmu (speciální pedagog)

Fyzicky zátěžový program (2x v týdnu) – vede člen terapeutického týmu (lektor instruktor, vychovatel, speciální pedagog) v tělocvičně věznice

Volná tribuna (1x týdně) – vedou členové terapeutického týmu, jedná se o bodování a vyhodnocení jednotlivých členů komunity za celý uplynulý týden, probíhá vždy v pátek na komunitním setkání

Zpracovávání elaborátů (1x za 14 dnů) – zpracovávají odsouzení na daná témata, těchto témat je celkem 20 a každý odsouzený musí v průběhu svého pobytu zpracovat elaborát na každé téma²¹

Přednáška (1x týdně) – odsouzení na vlastní témata provádějí vlastní přednášky, každý pátek na komunitním setkání přednáší 1 – 2 odsouzení, mají zakázáno hovořit o své trestné činnosti

Vedení osobních deníků (1x za týden předkládají týmu ke kontrole) – sdělují v nich své poznatky, pocity a změny v myšlení, které nedokážou vyjádřit při terapeutických skupinách²² více o denících pojednáváme v praktické části této bakalářské práce

Terapeutické skupiny (2x týdně) – vede psycholog, speciální pedagog, využívají se tyto techniky:

- a) Arteterapie
- b) Nonverbální techniky
- c) Pohybové techniky
- d) Muzikoterapie
- e) Komunikace
- f) Sebeovládání
- g) Individuální pohovory

Pracovní terapie (5x v týdnu) – vede člen terapeutického týmu (speciální pedagog, vychovatel), jedná se práci na pozemcích a ve skleníku, práce podle potřeby oddělení a věznice (např. vytírání), práce s dřevem v dílně Specializovaného oddělení formou výukového programu; kromě terapeutického přínosu se jedná i o ekonomický přínos pro odsouzené (ve skleníku, v němž se v minulosti zajišťovala sadba pro políčka, která oddělení využívá, odsouzení pěstují např. zeleninu)

---

²¹ témata elaborátů včetně ukázek jsou uvedeny v příloze (příloha č. 2 a 3)

²² více o denících pojednáváme v praktické části této bakalářské práce

2.9.4.2 Volitelné aktivity

V této podkapitole jsou uvedeny všechny volitelné kroužky, v závorkách za nimi je uvedeno, jak často probíhají a za tím jejich základní charakteristiky.

Čtenářský kroužek (průběžně přes týden – není přesně určeno kolikrát týdně) - vede odsouzený, organizuje výpůjčky z ústavní knihovny, spravuje místní knižní fond,

Jazykové kroužky (2x týdně) - výuka cizích jazyků na úrovni samouků v malých skupinkách, vede odsouzený za dohledu speciálního pedagoga, v současné době probíhá AJ, NJ, ŠJ a ČJ

Akvaristika (5x týdně) - péče o rybičky, akvária a vodní želvy, vede vychovatel

Hudební kroužek (2x týdně) - poslech hudby na základě výběru z bohatě vybavené diskografie, vede odsouzený za dohledu pedagoga volného času

Stolní fotbal (5x týdně) - organizace hry na stolním fotbálku, turnaje, údržba stolu, vede odsouzený

Hokej Stiga (3x týdně) - organizace hry, vedení dlouhodobé soutěže, vypisování tabulek, vede odsouzený za dohledu vychovatele

Motoristický kroužek (1x týdně) - zajímavosti ze světa motorismu, rallye, F1, pravidla silničního provozu, vede odsouzený

Elektronické šipky (3x týdně) - organizace dlouhodobé soutěže, péče o terče, vede odsouzený

Stolní tenis (5x týdně) - organizace hry, péče o stůl a zařízení, vede odsouzený

Dějepis (2x týdně) - pořádá schůzky nad tematikou historických událostí, vede odsouzený

Zeměpis (1x týdně) - pořádá schůzky s tematikou cestování a poznávání různých míst světa, vychází z DVD zeměpisného charakteru, vede odsouzený za dohledu Speciálního pedagoga

Posilovna (4x týdně) - cvičení ve *fitnessu*²³, vede odsouzený za dohledu pedagoga volného času

Šachy (5x týdně) - organizuje tuto společenskou hru, případně turnaje, vede odsouzený

Keramická dílna (1x týdně) - tvorba hliněných předmětů, glazování, modelování, vede speciální pedagog

Truhlářská dílna (4x týdně) - údržbářské činnosti, práce se dřevem, vede vychovatel

2.9.5 Složení komunity

V této podkapitole jsou uvedené jednotlivé funkce, které má odsouzený možnost získat. V závorkách se uvádí bodové ohodnocení, které odsouzenému přísluší za řádné plnění své funkce.

Mluví komunity (3+3 body): prostředník mezi komunitou a členy terapeutického týmu (vychovatel, speciální pedagog, psycholog, lektor - instruktor), předkládá a podílí se na případných změnách denního režimu, který rovněž vede, pomáhá rozdělovat jednotlivé role, odpovídá za celkový stav na oddělení (dodržování ČRD, kázně a pořádku, ubytování), provádí denní bodování pořádku a čistoty na oddělení za dohledu členů týmu.

Zástupce vedoucího komunity - důvěrník: (3+3 body)

Má na starost žádosti a připomínky odsouzených (vybírání a předkládání je, vede o nich evidenci), pomáhá předsedovi v jeho funkci, podílí se na řešení složitějších situací tím, že vyjadřuje postoje komunity, seznamuje nově zařazené odsouzené s režimem na oddělení, provádí denní bodování pořádku a čistoty na oddělení.

Laborant: (2,5 bodu)

Sbírá deníky a elaboráty členů komunity. Provádí evidenci bodů a odpovídá za regulérnost bodování, má přehled o průběžném plnění postupných programů a seznamuje komunitu s výsledky při volné tribuně.

---

²³ Fitness - místnost v objektu Věznice Plzeň, kde se nachází několik přístrojů na cvičení, rotoped apod.

Sportovní referent: (1 bod)

Stará se o sportovní náčiní a pomůcky na jógu, vede a pomáhá při vedení a organizování sportovních aktivit, případně určuje jejich vedoucího, provádí instruktáž pro užívání posilovny.

Knihovník: (1 bod)

Odpovídá za oddílovou knihovnu (evidenci knih a pořádek), za klíč od ní a za výměnu knih ve vězeňské knihovně.

Vedoucí posilovny: (1 bod)

Odpovídá za provoz a pořádek v posilovně, provádí instruktáž a seznamování odsouzených s řádem posilovny.

Vedoucí rozcviček: (1 bod)

Kontroluje účast na rozcvičkách, předvíčuje stanovené sestavy a odpovídá za dodržování předepsané doby, kázně a pořádku po celou její dobu. Zjištěné nedostatky vyhodnocuje a upozorňuje na ně při komunitním sezení.

Patron: (1 bod)

Pomáhá svěřenému odsouzenému snáze se včlenit do komunity, k postupnému zapojení do všech společných aktivit a překonání psychicky náročného přechodu ze standardního výkonu trestu do terapeutického a komunitního systému ovlivňování.

Nástěnkář: (1 bod)

Stará se a odpovídá za aktualizaci tematických nástěnek na oddělení.

Vedoucí pracovní terapeutické skupiny: (2 body)

Eviduje účast, odpovídá za včasné nástupy a docházku na pracovní terapii, dle aktuálních potřeb přiděluje práci, odpovídá za stav pracovního náradí a pomůcek, za dodržování předpisů BOZ, předkládá terapeutickému týmu požadavky na materiální zabezpečení pracovní terapie, organizuje rozdělování povolených finálních produktů.

Televizní referent: (1 bod)

Zpracovává týdenní rozpis sledování TV a předkládá terapeutickému týmu při komunitních sezeních návrhy na individuální prodloužení sledování TV programů, eviduje sledovanost videoprogramů, odpovídá za televizní ovladač a klíče od kulturní místnosti.

Vedoucí zájmového kroužku: (1 bod)

Vede zájmový kroužek, zajišťuje materiální zabezpečení, provádí písemný záznam o každém jeho průběhu. Podmínkou k bodování je vedení zájmového kroužku s účastí v minimálním rozsahu 2x do týdne.

Vedoucí samořídící skupiny: (2 body)

Vede a pořizuje zápisy ze samořídící skupiny, odpovídá za její průběh, případné nedostatky řeší při komunitním sezení.

Zapisovatel terapeutické skupiny: (1 bod)

Pořizuje zápisy z průběhu terapeutické skupiny, odpovídá za přípravu pomůcek a prostor na terapeutickou skupinu a přednášku odsouzených.

Vedoucí ateliéru: (1 bod)

Odpovídá za činnost, čistotu, pořádek a kázeň v ateliéru, za klíč od něj.

Botanik oddělení: (1 bod)

Odpovídá za květinovou výzdobu na oddělení (zalévání, přesazování).

2.9.6 Motivační systém

Motivovat odsouzené k celkové pozitivní změně je jedním ze základních úkolů zaměstnanců pracujících na Specializovaném oddělení. V terapeutickém programu je této části věnována velká pozornost. Hledají se s odsouzenými důvody a faktory, proč by měli uskutečňovat změny v jejich životě.

V praxi toto znamená propojení bodového systému. Odsouzení tedy body získávají a zároveň mohou získat i kázeňské pochvaly, ale na druhé straně si mohou vysloužit i úbytek bodů a kázeňské tresty. Všichni odsouzení jsou za své činnosti v aktivitách programu bodově hodnoceni. Odsouzení, kteří dosáhli požadovaného počtu bodů a splnili všechny podmínky pobytu na Specializovaném oddělení, jsou terapeutickým týmem v závěru odměněni kázeňskou pochvalou za úspěšné absolvování programu.

Počet získaných bodů se hodnotí v několika časových termínech:

- pravidelné týdenní hodnocení na komunitním setkání,
- pravidelné vyhodnocení po ukončení jednotlivých speciálních fází programu (P4,P3,P2,P1) na komunitním setkání,
- pravidelné standardní tříměsíční hodnocení programu zacházení,

- závěrečné ukončení intenzivního programu před komunitou a terapeutickým týmem, kde se zároveň rozhodne, zda byl odsouzený úspěšný a rozhodne se o jeho budoucnosti po ukončení programu.

3.9.6.1 Bodový systém

Body přiděluje terapeutický tým při *volné tribuně*²⁴ 1x v týdnu u zvlášť aktivních jedinců:

- + **0,5 bodu** - pomoc komunitě (navrhují členové komunity), aktivní účast na terapeutickém programu, kvalitní deníkové zápisy, elaborát jako příprava na samořídící program, provedení besedy
- + **1 bod** - kvalitní elaborát, zvlášť kvalitní deníkové zápisy, dlouhodobá pomoc komunitě, dočasné zastupování role, příspěvek do terapeutického programu vyžadující delší přípravu
- + **2 body** - vysoce kvalitní samořídící terapeutický program vyžadující dlouhodobější přípravu, mimořádná iniciativa vyžadující zvýšené úsilí mající pro komunitu větší význam
- + **3 body** - příkladný čin (navrhuje terapeutický tým)

U pasivních či problémových jedinců může dojít k odebrání bodů:

- **0,5 bodu** - pozdní příchod na společnou akci do 5 minut, nepořádek v osobních věcech, vulgární vyjadřování, nekvalitní elaborát, krátký deníkový zápis, pozdní odevzdání deníku nebo elaborátu, drobné rušení na společném programu
- **1 bod** - neodevzdání elaborátu nebo deníku, pozdní příchod o více než 5 minut, vědomé poskytnutí nepravdivých informací, jakýkoliv projev verbální agrese, drobný přestupek ŘSO nebo VŘV
- **2 body** - nahlížení do cizích deníků, neúčast na programu, kouření v nedovolených prostorách, jakákoliv podoba fyzické agrese, uložení kázeňského trestu, vynášení informací ze skupiny s úmyslem poškodit člena komunity

²⁴ Volná tribuna – viz. podkapitola č. 2.9.4.1 Povinné aktivity

- **3 body** - porušení abstinence, fyzická agrese, krádež, uložení kázeňského trestu umístění do uzavřeného oddělení či samovazby, zatajení informace o porušení abstinence „spoluodsouzeného“

Bodování jednotlivých funkcí - dle složení komunity.

Důsledky při ztrátě:

- **0,5 bodu** omezení výběrových aktivit dle rozhodnutí týmu (sledování TV, posilovna apod.), sankce v trvání 1 týdne,

- **1 bod** omezení výběrových aktivit dle rozhodnutí týmu (sledování TV, posilovna apod.), sankce v trvání 2 týdnů,

- **2 bodů** přeřazení do nižšího programu o jeden stupeň (P), sankce v trvání 3 týdnů, možnost požádat komunitu o souhlas k navrácení do původního programu po jednom měsíci; při sestupu do P3 získání 30 bodů, při sestupu do P2 získání 35 bodů, při nesplnění stanoveného počtu bodů možnost návrhu na vyřazení,

- **3 bodů** při přeřazení do programu P4 nutnost získání 25 bodů, možnost požádat komunitu o navrácení do původního programu po jednom měsíci, v případě zjištění krádeže, porušení abstinence či zatajení informace o porušení abstinence spoluodsouzeného - podání návrhu na vyřazení z oddělení, při fyzické agresi vůči spoluodsouzenému nebo v případě samovazby podmíněčné vyloučení z oddělení.

Minimální délka trvání intenzivního terapeutického programu zacházení je 40 týdnů. K poklesu do nižšího programu (P) může v průběhu celého cyklu dojít pouze 2x, v dalším případě dojde k vyřazení z oddělení.

3. Dokumentace odsouzených

Dokumentace odsouzených je velmi důležitá součástí výkonu trestu odnětí svobody. Jelikož odsouzený často nezůstává v jedné věznici, ale může být přemístěn do jakékoliv věznice v České republice, je velice důležité, aby se informace o něm vždy dostaly k příslušnému personálu a samozřejmě aby se veškeré informace o klientovi evidovaly. Poměrně nově byl vytvořen Vězeňský informační systém, tzv. VIS. Tento elektronický systém je přístupný všem věznicím České republiky a podporuje evidenci vězňů. Kromě tohoto systému je stále k dispozici karta odsouzeného, která bývá založena v příslušné místnosti pro vychovatele.

Dokumentace je i o jakousi podmínkou pro účinné zacházení s odsouzeným. Je zde totiž důležitá kvalitní a pečlivá příprava na práci s jednotlivými klienty a je nutné, aby fungovala dostupnost informací o každém odsouzeném po jeho příchodu na oddělení. Jedná se zejména o tyto dokumenty:

- *„Základní data o osobě odsouzeného, o jeho trestném činu a uložení trestu (případně i o předchozích zločinech a trestech).*
- *Lékařská doporučení, upozornění na nutná omezení a rizika ve vztahu k pracovním, vzdělávacím, sportovním a dalším důležitým aktivitám odsouzeného.*
- *Důkladnou (především sociální) anamnézu.*
- *Podstatná rizika, obtíže a překážky, které nyní, tj. v začátku trestu odnětí svobody, brání budoucí dobré reintegraci odsouzeného do společnosti – právě na jejich odstranění, překonání nebo alespoň zmírnění bude třeba zaměřit zacházení s odsouzenými po celou dobu trvání jeho uvěznění²⁵“.*

---

²⁵ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, s. 122

3.1 Osobní karta odsouzeného

Osobní karta odsouzeného obsahuje minimum informací vzhledem k nově zavedenému Vězeňskému informačnímu systému. Jedná se o malé desky velikosti A5, kde zaznamenává:

Titulní strana: fotografie, pochvaly, záznamy o soudech, záznamy o přeřazení

Zadní strana: kázeňské tresty, změny pobytu – přeřazení do jiné věznice

Uvnitř: vložený tzv. Jednotný záznamový list – zde se eviduje příchozí a odchozí pošta odsouzeného

3.2 Vězeňský informační systém – VIS

Vězeňský informační systém je elektronická forma ukládání informací o odsouzeném přístupný všem věznicím v České republice.

V elektronické kartě odsouzeného jsou uvedeny základní informace o klientovi. Většina údajů je veškerému personálu (vychovatelé, speciální pedagogové apod.), který s klientem pracuje, přístupná, ale jak bude níže popsáno, některé informace jsou určeny pouze konkrétním odborníkům. Toto se týká zejména informací o zdravotním stavu klienta.

V kartě klienta jsou následující informace:

Plánovaný trest - zde je uvedeno, od jakého data je odsouzený ve výkonu trestu a do kdy je plánovaný konec trestu

Osoba – zde jsou uvedeny osobní údaje „z civilu“ klienta – například bydliště, stav, velmi důležité je, kolikrát byl odsouzený již trestán a za co byl odsouzen k trestu odnětí svobody nyní

Fotografie – 3 fotografie – klient je vyfocen z obou profilů a přímým pohledem do objektivu

Společníci – zde jsou uvedeni tzv. spolupachatelé trestného činu, neboli s kým odsouzený trestný čin spáchal

Umístění – zde je uvedeno ve které věznici se odsouzený v této chvíli nachází, uvádí se přímo oddíl, číslo cely a kdo z personálu má odsouzeného na starost (který z vychovatelů)

Charakteristiky – zde se uvádí osobnostní charakteristika odsouzeného

Index nebezpečnosti – v případě, že odsouzený spáchal například násilný čin nebo se jedná o tzv. „útěkáře“, je povinností personálu informaci zaznamenat a tím upozornit na tuto problematiku

Kázeňské odměny a tresty – zde je uvedeno pouze kolik získal odsouzený odměn a kolik trestů, neuvádí se, za co toto získal

Kontrola údajů – nepřístupné běžnému personálu

Pracovní zařazení – pokud odsouzený pracuje, zaznamenává se, kde a jaká je pracovní náplň

Odmítnutá pracoviště – zde se zaznamenávají pracoviště, která odsouzený odmítl, pokud se tak stalo

Blokace a nákupy – informace o peněžních transakcích odsouzeného

Zúčtování – zde je uvedeno kolik peněz odsouzený dluží, kolik si s sebou přinesl do věznice, jaká je jeho finanční situace „na svobodě“ apod.

Stavy účtů – zůstatky odsouzeného na účtu

Příjem v měsíci – zaznamenává se v případě, že odsouzený má zaměstnání – jaký je jeho výdělek

Závazky – zaznamenává se například, zda má odsouzený děti, kolik musí platit a komu

Léčebná výživa – do této sekce má přístup pouze lékař

Specifické údaje – ani do této sekce nemá přístup speciální pedagog a vychovatel

3.3 Dokumentace terapeutického procesu

Proces, který probíhá ve všech aktivitách povinné části programu zacházení, je poměrně složité dokumentovat. Přesto existují prokazatelné materiály, kde se zaznamenává průběh jednotlivých aktivit. Jedná se například o knihu komunit, ve které je zaznamenáno, co se dělo na komunitních sezeních a s jakým výsledkem. Dále jsou k dispozici záznamy z průběhu chodu volitelných aktivit a kroužků, doplněné archem docházky. Týdenní plány činnosti Specializovaného oddělení, které zpracovává speciální pedagog a asi jeden rok jsou archivovány. Dále jsou k dispozici elaboráty a deníky

odsouzených, které nejsou z pochopitelných důvodů zveřejňovány a má je v kompetenci opět speciální pedagog.

Za určitou dokumentaci lze považovat i výsledky práce při technikách psychoterapeutických skupin, výrobky a výsledky činnosti pracovních a výtvarných aktivit.

4. Praktická část bakalářské práce

Tato pátá kapitola je praktická a zabývá se deníky odsouzených a jejich účelností.

4.1 Deníky odsouzených

Psaní osobních deníků odsouzených je jedna z povinné součásti terapeutického programu Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň. To znamená, že každý odsouzený si musí vést vlastní osobní deník.

Píší se do klasických školních sešitů formátu A5. Tento sešit obdrží každý odsouzený při nástupu na Specializované oddělení. Pokud v průběhu popíše sešit celý, na vyžádání obdrží od příslušného personálu nový.

Své deníky odsouzení dostávají každý týden v pátek a ponechávají si ho do neděle téhož týdne, mají tedy tři dny na jeho napsání. Deníky v neděli vybírá příslušný odsouzený – laborant - a v pondělí se pak všechny odevzdávají ke kontrole speciálním pedagogům.

Rozsah zápisu za jeden týden musí činit minimálně jednu stranu formátu A5.

Přečtení cizího deníku bez souhlasu jeho vlastníka se přísně trestá, a to dokonce vyloučením ze Specializovaného oddělení. Jejich psaní je zde opravdu bráno vážně a jedná se o velmi osobní záležitost.

U nově příchozích – tedy odsouzení v přijímacím oddělení - má deníky toho Specializovaného oddělení na starosti paní Mgr. Alena Havlová (speciální pedagog), jejímž úkolem je deníky přečíst, podepsat (tím se potvrzuje přečtení), popřípadě reagovat na aktuální potřeby klienta.

Odsouzení, kteří jsou již zařazeni do intenzivního terapeutického programu (skupiny P1 – P4²⁶), odevzdávají své deníky panu Mgr. Karlíkovi (též speciální pedagog), který postupuje stejným způsobem jako u přijímacího oddělení.

Psaní deníků by mělo sloužit k tomu, aby byl odsouzený schopen přemýšlet o sobě, svých pocitech a dění na oddělení, zároveň jde o uspořádání si těchto myšlenek a následná prezentace napsáním na papír.

---

²⁶ viz. kapitola č. 3.9 Terapeutický program odsouzených

4.2 Výzkumná sonda na Specializovaném oddělení

Součástí této podkapitoly jsou rozhovory se sedmi odsouzenými a dvěma speciálními pedagogy, jejímž cílem bylo poukázat na užitečnost deníků jako jednu z forem terapeutické práce s odsouzenými.

4.2.1 Otázky

V této podpodkapitole uvádíme otázky, které byly sestavené zvlášť pro odsouzené a pro speciální pedagogy.

4.2.1.1 Otázky pro odsouzené

1. Proč si myslíte, že píšete deníky a co by vám jejich psaní mělo přinést?
2. Kolik času strávíte průměrně jedním zápisem do deníku?
3. Máte pocit, že se objevuje jedno nebo více témat, které píšete do deníků nejčastěji?
4. Píšete do deníků něco, co neřeknete ani nejbližším, nebo se raději svěříte někomu jinému? (př. člověk, který je vám tady nejbližší, v dopisech apod.)
5. Komunikujete pomocí deníků se speciálními pedagogy? Např. napíšete otázku a očekáváte odpověď nebo reagujete na jejich odepisování apod.?
6. Pokud máte nějaký problém nebo si potřebujete promluvit, preferujete jít za vychovateli nebo speciálními pedagogy osobně a promluvit si tzv. „z očí do očí“, nebo problém raději napíšete do deníku?
7. Máte pocit, že s Vámi speciální pedagogové komunikují?
8. Máte pocit, že jste v denících opravdu upřímní a nevymýšlíte si?

4.2.1.2 Otázky pro speciální pedagogy

1. Z jakého důvodu píšete odsouzení deníky a co by jim psaní mělo dát?
2. Kolik času podle Vás stráví odsouzení jedním zápisem do deníku?

3. Jaká tematika se podle Vás v denících objevuje nejčastěji (pokud se dá říct, že je zde něco, co se objevuje nejčastěji)?
4. Máte pocit, že odsouzení do deníků píší problémy, o kterých neví ani někdo, kdo je jim nejbližší (např. kamarád ve vězení, rodina pomocí dopisování apod.)?
5. Komunikují s Vámi odsouzení pomocí deníků? Tzn. například napíší Vám do deníků otázky a očekávají, že jim odpovíte?
6. Preferují dle Vašeho názoru odsouzení promluvit si s Vámi „z očí do očí“, nebo problémy raději napíší do deníků?
7. Myslíte si, že odsouzení jsou spokojení s komunikací s Vámi? Tzn., že mají pocit, že se jimi zabýváte?
8. Myslíte, že odsouzení jsou v denících opravdu upřímní a píší pravdu?

4.2.2 Stanovení cílů a hypotéz

Cílem tohoto výzkumu je dokázat, že psaní deníků je účinnou součástí terapeutického programu Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň, která slouží ke komunikaci s týmem pracovníků, k osobnostnímu rozvoji odsouzeného (toto lze jen velmi složitě potvrdit či vyvrátit) a nepochybně také, že jej lze využít i v zátěžové situaci, kdy se odsouzený potřebuje svěřit s problémy, které ho trápí.

V knize Stanislava Kratochvíla byla popsána jedna z terapeutických komunit v České republice. V této komunitě se pracovníci snažili o to, aby vyhodnotili účel deníkových zápisů. Tvrdí, že deníky plní dva hlavní úkoly:

1. *„Deníky jsou formou uspořádání myšlenek o zpracování dojmů. Množství podnětů k úvahám, dílčích objevů pro hlubší náhled a poznatků o druhých, které umožňují lépe pochopit své blízké i sebe, zapadne a zapomene se, není-li zpracováno. Povinnost fixovat je na papír přispívá k promyšlení, zpracování i lepšímu zapamatování. Deník tedy radě pacientů pomáhá ke zvýšení efektivity jejich sebepoznání a práce na sobě.*

2. *Jsou formou každodenní komunikace s terapeutickým týmem. Terapeuti zde nacházejí zpětnou vazbu o tom, jak členové skupin prožívají dění ve skupině a v komunitě a co se v nich odehrává. Nalézají zde dodatečný zdroj informací o subjektivních prožitcích pacientů, které se nemohou projevit ve skupinovém sezení. Zápisy slouží jako upozornění na zaostávání některých pacientů na nebezpečí suicidálních tendencí, naznačují směr dalších vhodných postupů ve skupině. Někdy signalizují události, které v komunitě zůstávají pod povrchem. Současně dávají pacientům pocit, že mohou terapeutům touto formou sdělit některé informace o sobě, když nemají možnost s nimi hovořit v individuálních pohovorech. Do jisté míry deníky nahrazují některé z funkcí individuálních rozhovorů...²⁷“*

Na základě vlastních zkušeností a těchto výroků byly sestaveny otázky pro odsouzené, ale zároveň i pro příslušný personál, který s deníky odsouzených pracuje a formou rozhovorů byly pak zodpovězeny. Předem byly vytvořeny tyto hypotézy:

Otázka č. 1

Lze předpokládat, že odsouzení využijí tuto povinnost psaní osobních deníků k tomu, aby pomocí deníků sdělili své poznatky z uplynulého týdne, dále pocity a změny v myšlení, které nedokážou vyjádřit při terapeutických skupinách, popřípadě komunitách.²⁸

---

²⁷ KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. Praha: Galén, 1995, s. 306 - 307

²⁸ Vzhledem k tomu, že odsouzení spolu tráví mnoho času, je velmi složité (téměř až nemožné) uchránit si své vlastní soukromí. Velmi riskantní se pro některé odsouzené může jevit sdělování vlastních pocitů a problémů některým ze svých „spoluvěžeňů“ a to jak soukromě, tak na skupinách či komunitách. Toto společenství je vytvářeno uměle a často se mění a odsouzení si ostatní členy komunity sami nevybírají. Tím pádem se stává, že vztahy mezi jednotlivci v takové skupině často nefungují ideálně. Právě proto je zde předpoklad, že deník může pomoci k tzv. „vyventilování problémů“, svěřením se o pocitech, které právě odsouzený prožívá.

Otázka č. 2

Co se týče času, který odsouzení stráví psaním, z jejich týdenních zápisů by se dalo odhadnout, že se jedná průměrně o 20 a více minut týdně.²⁹

Otázka č. 3

Jelikož jsou odsouzení na tomto oddělení umístěni do stejného programu, lze předpokládat, že se klienti prioritně zabývají životem na Specializovaném oddělení a tím, jakým způsobem prochází programem.

Otázka č. 4

Lze předpokládat, že deník může sloužit i jako prostředek ke svěřování, protože přečtení cizích zápisů se velmi tvrdě trestá. Tudíž se předpokládá, že odsouzený ho využívá i k psaní intimních záležitostí, o kterých ani jejich nejbližší ve věznici či rodina neví.

Otázka č. 5

Jelikož speciální pedagogové čtou deníky každý týden, předpokládá se, že odsouzení toto berou jako vhodnou cestu komunikace a deníky tudíž využívají například i na otázky směřované pedagogům.

Otázka č. 6

Lze předpokládat, že jednání odsouzeného bude velmi individuální, tedy, že pro některé je jednodušší o svých problémech napsat a někteří si jdou raději promluvit osobně.³⁰

Otázka č. 7

Očekává se, že i speciální pedagogové komunikaci v denících berou jako dobrý způsob kontaktu s odsouzenými, a to zejména z důvodu jejich časového omezení, které neumožňuje jednat s klienty osobně a individuálně příliš často.

---

²⁹ Přičemž záleží i na přístupu klienta, samozřejmě také na jeho schopnostech (jako například jak rychle je odsouzený schopný psát).

³⁰ Pro některé klienty se psaná forma komunikace může jevit příjemnější, protože mohou mít obavy nebo nepříjemné zkušenosti s přímým rozhovorem s „autoritami“, jímž jsou pro ně pracovníci Specializovaného oddělení.

Otázka č. 8

Předpokládá se, že vzhledem k minulosti většiny odsouzených na Specializovaném oddělení, se zde vyskytuje jakési přibarvování nebo stylizace, kdy odsouzení nemusí lhát, ale zatajují to, co je podstatné. Avšak nepředpokládá se, že odsouzení toto přiznají.³¹

4.2.3 Popis vzorku respondentů

V této podpodkapitole jsou popsáni respondenti z řad odsouzených i speciálních pedagogů.

4.2.3.1 Odsouzení

Jarda, 30 let

Ve výkonu trestu je poprvé, nastoupil v listopadu roku 2008. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 let za tyto trestné činy: krádež podle §247 zákona č. 140/1961, podvod podle §250 zákona č. 140/1961 a porušování domovní svobody podle §238 zákona č. 140/1961.

(Těsně po rozhovoru byl tento odsouzený vyřazen ze Specializovaného oddělení z důvodu pozitivního výsledku testů, které zkoumaly přítomnost drog v těle odsouzeného.)

Pavel, 35 let

Ve výkonu trestu je poprvé, nastoupil v dubnu roku 2009. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 2 roky a 6 měsíců za tyto trestné činy: obecné ohrožení podle §180 zákona č. 140/1961, maření výkonu rozhodnutí podle §171 zákona č. 140/1961, krádež podle §247 zákona č. 140/1961.

Richard, 39 let

---

³¹ Jen velmi složitě lze vytvořit hypotézu k otázce zabývající se upřímností odsouzených, protože se opět jedná o velmi individuální záležitost. Ani dlouhodobým pozorováním by se nedalo s určitostí potvrdit či vyvrátit hypotézu o tom, zda jsou odsouzení v denících upřímní, protože o tom ví pouze klienti sami.

Očekává se, že speciální pedagogové klienty za dobu jejich pobytu na Specializovaném oddělení poznali a budou tedy tvrdit, že často dokážou odhadnout, zda je odsouzený upřímný nebo zda se stylizuje do lepšího světla.

Ve výkonu trestu je poosmé, nastoupil v prosinci roku 2006. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 4 roky za tyto trestné činy: výroba a držení psychotropní látky podle §187 zákona č. 140/1961, krádež podle §247 zákona č. 140/1961, poškozování cizí věci podle §257 zákona č. 140/1961

Radek, 37 let

Ve výkonu trestu je potřetí, nastoupil v březnu roku 2008. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 3 roky za tyto trestné činy: maření výkonu rozhodnutí podle §171 zákona č. 140/1961

Honza, 26 let

Ve výkonu trestu je poprvé, nastoupil v únoru roku 2008. Je odsouzen na 3 roky za tyto trestné činy: poškozování cizí věci podle § 257 zákona č. 140/1961

Tomáš, 28 let

Ve výkonu trestu je potřetí, nastoupil v srpnu roku 2008. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 4 roky za tyto trestné činy: loupež podle § 234 zákona č. 140/1961, porušování domovní svobody podle §238 zákona č. 140/1961, poškozování cizí věci podle §257 zákona č. 140/1961

Jiří, 33 let

Ve výkonu trestu je poprvé, nastoupil v červnu roku 2007. Je odsouzen k trestu odnětí svobody na 3 roky a 6 měsíců za tyto trestné činy: útok na veřejného činitele podle §156 zákona č. 140/1961, porušování domovní svobody podle §238 zákona č. 140/1961, výroba a držení psychotropní látky podle §187 zákona č. 140/1961, ublížení na zdraví podle §222 zákona č. 140/1961

4.2.3.2 Speciální pedagogové

Mgr. Alena Havlová

Ve Věznici Plzeň působí jako speciální pedagog deset let. Na Specializovaném oddělení pracuje jako externí pracovník. Řídí zde skupinovou terapii, která je jednou z nejdůležitějších složek terapeutického

procesu a hodnotí deníky nově příchozích, kteří nastoupili na přijímací oddělení.

Mgr. Jiří Karlík

Speciální pedagog a vedoucí terapeutického týmu, který řídí chod Specializovaného oddělení, věnuje se příslušným odborným činnostem v rámci komunity a hodnotí úroveň elaborátů a zápisy v denících. Na oddělení působí deset let.

4.2.4 Použité metody výzkumné sondy

Jedná se o kvalitativní výzkum, přičemž nástrojem zjišťování byl polostrukturovaný rozhovor s odsouzenými, při němž proběhla přímá interakce se sedmi vybranými respondenty. Zaměření tohoto rozhovoru bylo skupinové neboli kolektivní, založené na přímé interakci mezi tazatelem a více respondenty.

Odsouzení byli vybráni na základě doporučení speciálního pedagoga jako vhodní kandidáti pro tento rozhovor. Klienti odpovídali ochotně.

Se speciálními pedagogy byl rovněž veden polostrukturovaný rozhovor, přičemž zaměření interview bylo individuální, tedy s každým z respondentů zvlášť.

V poslední fázi výzkumné sondy proběhlo porovnání odpovědí s deníkovými zápisy, tudíž se jednalo o pročtení deníků nejen všech sedmi tázaných respondentů, ale většiny odsouzených na Specializovaném oddělení.

4.2.5 Rozhovory s respondenty

V první řadě proběhly rozhovory s odsouzenými, později se speciálními pedagogy. Z rozhovorů bylo vybráno vše podstatné týkající se tématu.

4.2.5.1 Rozhovor s odsouzenými

1. Proč si myslíte, že píšete deníky a co by vám jejich psaní mělo přinést?

Jarda: „Asi máme možnost v nich vyjádřit pocity, zhodnotit jaký byl týden, jak týden proběhl a tak nějak o čem to tady vůbec je.“

Pavel: „Určitě vyjádřit pocity. Když se například někdo chce svěřit a nechce to říkat před všema. Musím ale říct, že nepíšu úplně všechno, protože mám věci, které si umím vyřešit sám. Píši i třeba o tom, co se mi v týdnu líbilo, co se dělo.“

Richard: „Asi je to něco jako jeden z komunikačních prostředků, když se člověk potřebuje svěřit. Můžeme psát i otázky, na které nám pan Karlík odpoví. Píšu tam o svých vizích, představách, myšlenkách. Asi by nás to mělo naučit nějaké zodpovědnosti. Ale popravdě je to pro mě něco jako povinnost. Ale víte co, oni se s vámi pedagogové díky těm deníkům seznamují.“

Radek: „Deník mě asi naučil více přemýšlet nad tím, co se tu děje. Řeším v něm, i čeho bych chtěl dosáhnout. Takže by nás to asi mělo naučit víc o sobě přemýšlet.“

Honza: „Já už jsem to zažil v podobném programu v jiné věznici, takže když jsem sem přišel, věděl jsem, co tam tak nějak psát. Píšu do něj, co se mi tady daří a co se mi nedaří, třeba i co se děje doma, občas si tam i nadávám. Je to ale povinnost. Naučit by nás to asi mělo víc o sobě přemýšlet.“

Tomáš: „Beru to jako velmi osobní záležitost. Řeším zde problémy, které souvisí s rodinou. Já tolik neřeším komunity a celkově program oddělení, to přece můžu říct přímo na komunitě. Takže by nám měl sloužit asi jako takové „vyventilování“ našich pocitů.“

Jiří: „Já tam píšu hlavně o sobě, pak o rodině a o sportu. Každý týden hrajeme o víkendu fotbal, takže tam vždycky zhodnotím výsledky a kvalitu hry. Jinak to беру jako povinnost a to, že za to máme každý bod. Ale asi nás to má donutit trochu o sobě přemýšlet.“

2. Kolik času strávíte průměrně jedním zápisem do deníku?

Jarda: „To je různé, ale asi tak 10 minut. Záleží na tom, jestli vím, co předem budu psát. Snažím se psát tak, aby mi to nějak navazovalo.“

Pavel: „Já to mám podobně, většinou 10 minut, někdy 20 minut.“

Richard: „Záleží na tom, o čem zrovna píšu. Přesně nevím.“

Radek: „Když neřeším nic zásadního, tak píšu 5–10 minut. Pokud ale chci něco řešit nebo třeba poradit, je to na delší čas. Stává se mi, že nemám problém popsat 5 stran, ale někdy si sednu a nemůžu napsat jedinou stranu.“

Honza: „Většinou si sednu, dám si u toho cigaretu a je to asi kolem 20 minut.“

Tomáš: „Záleží na situaci. Když nemám žádný problém, napíšu tu jednu stranu tak za 5 minut. Někdy ale něco řeším, to pak popíšu víc a je to třeba i 20 minut.“

Jiří: „Já mám psaní jen tak na minutku. Skoro každý týden mám dopisy od rodiny a hrajeme fotbal. A o tomhle tam napíšu. Vždycky tak nějak vím předem, co tam napíšu.“

3. Máte pocit, že se objevuje jedno nebo více témat, které píšete do deníků nejčastěji?

Jarda: „Jsou tam témata, která se objevují pravidelně. Velmi často asi o návštěvách.“

Pavel: „Návštěvy jsou taková inspirace.“

Richard: „U mě se to hodně mění. Asi nemůžu říct, že mám pravidelné téma.“

Radek: „Asi hodně o návštěvách, pak řeším hodně téma oddíl, protože zde zastávám funkci laboranta.³² A píše se hodně o přestupech: např. Tento týden bych měl mít přestup...o týden později: Přestoupil jsem/nepřestoupil jsem, zhodnocení.“

Honza: „Já vždycky začínám - Můj milý deníčku... ne vážně... že bych měl nějaké téma, které se opakuje, to ne. Píšu prostě co mě napadne během toho uplynulého týdne.“

Tomáš: „Každý týden to mám převážně stejné. Nejdřív řeším sebe, potom rodinu a občas, co se stane tady. Záleží na týdnu a na tom, co se v něm seběhlo.“

Jiří: „Jak už jsem říkal. Řeším jen rodinu a sport.“

4. Píšete do deníků něco, co neřeknete ani nejbližším nebo se raději svěříte někomu jinému? (př. člověk, který je vám tady nejbližší, v dopisech apod.)

Jarda: „To asi ne.“

Pavel: „Já asi taky ne. Kdyby mi někdo řekl, abych mu dal svůj deník přečíst, tak s tím nemám problém.“

Richard: „Mám to taky tak, klidně ho dám komukoliv přečíst. Stejně tam mám kolikrát věci, které spoustu lidí „nepobere“. Ale mám pocit, že tu

---

³² Laborant – jedna z funkcí, které mohou odsouzení získat v rámci komunity, viz. kapitola č. 3.9.4.3 Složení komunity

budou ti, kteří se svěřují o problémech, co nikdo neví. Ale je pravda, že svoje opravdu osobní věci tady neříkám vůbec nikomu, to si řeším v sobě.“

Radek: „Já tam zážitky zvenku neřeším, píšu jen to, co se týká programu, ale prakticky se o všem bavím s klukama. Většina tu máme někoho, kdo je nám blíž, takže je komu se svěřit. Ale je pravda, že to, co se stane venku, jako například, že vám onemocní někdo z rodiny, to tu stejně nikdo nevyřeší.“

Honza: „Asi tam nic osobního nepíšu. Všechno bych řekl i ostatním a osobní věci tam moc nepíšu, stejně si říkám, že by to pana Karlíka nezajímalo.“

Tomáš: „Osobní záležitosti do deníku napsat dokážu a je to pro mě úleva. Ale cítím to asi trochu jinak než kluci. Mění se to s tím, pokolikáté jste ve výkonu trestu. Když jsem byl ve vězení poprvé, tak jsem věřil úplně všem, postupem času máte ten odstup větší, ale já ho asi ještě nemám dostatečně velký.“

Jiří: „Asi tam moc osobních problémů nepíšu.“

**5. Komunikujete pomocí deníků se speciálními pedagogy?
Např. napíšete otázku a očekáváte odpověď nebo reagujete
na jejich odepisování apod.?**

Jarda: „Občas ano, třeba když mám soudy, tak se ptám, jaké to pro mě bude mít následky.“

Pavel: „Určitě ano. Já jsem třeba hodně řešil, když jsem žádal o přeřazení na jiné oddělení.“

Richard: „To je jasné, že ta komunikace tam je.“

Radek: „Ano, komunikuji.“

Honza: „Tam ta komunikace musí být, takže ano.“

Tomáš: „Komunikace tam určitě je, ale já se nijak neptám.“

Jiří: „Nepíšu otázky, takže žádné odpovědi neočekávám. Ale v podstatě tam tak komunikace probíhá.“

6. Pokud máte nějaký problém nebo si potřebujete promluvit, preferujete jít za vychovateli nebo speciálními pedagogy osobně a promluvit si tzv. „z očí do očí“, nebo problém raději napíšete do deníku?

Jarda: „Záleží na tom, co zrovna potřebuji. Pokud je to něco aktuálního, tak jdu za nimi raději osobně. Pokud mi stačí odpověď později, klidně napíšu otázku do deníku.“

Pavel: „Záleží na situaci, ale problémy ohledně oddílu řeším v deníku a ohledně přestupů, to jdu řešit osobně.“

Richard: „Asi jdu radši individuálně. Já mám na starost hudebnu³³, takže ohledně muziky jdu do kanceláře třeba hned. Mně osobně je příjemnější popovídat si „z očí do očí“. Při psaní nevidíte reakce těch druhých a můžete něco pochopit špatně, protože nevíte, s jakým výrazem to říká.“

Radek: „Ty deníky mi přijdou lidštější. Nemám pocit, že bych tím někoho otravoval. Napíšu to svým způsobem, tak jak to fakt cítím, mám čas nad tím více přemýšlet. Psaná forma je mi určitě příjemnější, protože to většinou „z očí do očí“ neřeknu tak, jak bych chtěl. Jinde jsme museli dávat žádosti o rozhovor a někdy se na nás ani nedostalo. Tady problém můžu napsat hned a vím, že se mi odpovědi brzy dostane.“

---

³³ Hudebna - místnost s nástroji a přehrávačem určená pro hudební vyžití odsouzených

Honza: „Lepší je to asi napsat na papír. Když s někým mluvím osobně, tak mám hned pocit, že mě nějakým způsobem analyzuje. Ale je to hodně o sympatiích. Když je mi někdo příjemný, jdu za ním osobně. Ale je pravda, že papír je dobrý od toho, že si to zformulujete. Mám to podobně jako Radek.“

Tomáš: „Já nemám problém tam jít osobně, ale většinou to není nutné. Deník mi k vypovídání zatím stačí. Řeším tam rodinu a tak.“

Jiří: „Nemám problém jít si řešit věci osobně, ale hodně přemýšlím, jestli mi to za to opravdu stojí a jestli mi nestačí deník.“

7. Máte pocit, že s Vámi speciální pedagogové komunikují?

Jarda: „Ano. Když vidí, že člověk nedělá problémy a nevymýšlí si, tak to není problém.“

Pavel: „Určitě.“

Richard: „Ano, ale je pravda, že je to asi individuální. S někým komunikují perfektně a s někým, podle mě, protože musí. A je to také o jejich času, je znát, že tady opravdu chybí někdo, kdo by se deníky a vůbec našimi problémy měl čas zabývat.“

Radek: „Ano, komunikují.“

Honza: „Ano.“

Tomáš: „Myslím, že ano. Pan Karlík ale občas sám přizná, že na deníky opravdu neměl čas.“

Jiří: „Ano a je to dobrá příležitost.“

8. Máte pocit, že jste v denících opravdu upřímní a nevymýšlíte si?

Jarda: „Určitě si nevymýšlím.“

Pavel: „Já nemám proč si vymýšlet.“

Richard: „Nevymýšlím si, píšu to tak, jak to v tu chvíli cítím.“

Radek: „Proč bych si to vymýšlel? Nemám důvod do deníku lhát.“

Honza: „Venku jsem se nalhal dost, nemám důvod lhát do deníku.“

Tomáš: „Píšu upřímně, řeším tam sebe, ne komunitu.“

Jiří: „Tady vás sleduje tolik párů očí, že vždycky někdo uvidí, když něco „kujete“ nebo že lžete, a klidně to na vás řeknou. Píšu pravdu, tak jak mi opravdu je a co prožívám.“

4.2.5.2 Rozhovor se speciálními pedagogy

1. Z jakého důvodu píší odsouzení deníky a co by jim psaní mělo dát?

Mgr. Havlová: „Psaní deníků patří k základním povinnostem ve všech komunitách a léčebnách. Klienti se učí zodpovědnosti a učí se i pojmenovat a vymezit své problémy.“

Mgr. Karlík: „Odsouzení píšou deníky předně z důvodu, že jde o součást programové terapie, a pak z důvodu lepší koncentrovanosti na podmínky programu a pro celkové uvolnění osobnosti. Pojetí deníků je velmi individuální – jsou typy, které nuceně popíší část stránky o počasí a opačným extrémem jsou „psavci“, kteří popíší několik listů svými postřehy a úvahami. Optimální je zachycení událostí – případně rozbor některých činů nebo osob. Terapeut tak získává pohled na komunitu a její členy zevnitř a řada osob se mu začne jevit v jiném světle, než je znal. Někteří

odsouzení raději problémy vypíší, než by se ústně svěřovali. Nebo alespoň dají první podnět k navázání kontaktu na základě nějakého problému, který se pak řeší.“

2. Kolik času podle Vás stráví odsouzení průměrně jedním zápisem do deníku?

Mgr. Havlová: „Podle mého názoru 15 minut. Někteří déle.“

Mgr. Karlík: „Je to opět individuální, někdo to bere jako povinnost a je s tím hotov za 10 min, někdo je schopen to psát na etapy. V průměru bych řekl, že jim zápis zabere 10–20 min.“

3. Jaká tematika se podle Vás v denících objevuje nejčastěji (pokud se dá říct, že je zde něco, co se objevuje nejčastěji)?

Mgr. Havlová: „Problémy s ostatními odsouzenými, případně s rodinou a přítelkyní.“

Mgr. Karlík: „Jsou to reakce na aktuální problematiku, která se řeší při komunitách – buď problematické přestupy nebo průšvihy nebo nějaké výraznější události. Pokud se nic neděje, píšou, co dělali, o počasí, o domově apod. – nejčastější téma není.“

4. Máte pocit, že odsouzení do deníků píšou problémy, o kterých neví ani někdo, kdo je jim nejbližší (např. kamarád ve vězení, rodina pomocí dopisování apod.)?

Mgr. Havlová: „Někdy ano. Někteří odsouzení svěřují po čase do deníků velice důvěrné informace.“

Mgr. Karlík: „Přílišné svěřování o citlivých věcech není – spíš mi napíšou, že by chtěli něco probrat a poví to pak ústně.“

5. Komunikují s Vámi odsouzení pomocí deníků? Tzn. píšou Vám do deníků otázky a očekávají, že jim odpovíte?

Mgr. Havlová: „Je to nepsaným pravidlem. Na zápis reaguji vždy, občas mezi námi proběhne poměrně ostrá výměna názorů, někdy potřebuje pisatel pochopení a povzbuzení.“

Mgr. Karlík: „Otázky jsou časté a mnohdy je spíš zase formulují do deníku, než by se zeptali ústně. Pokud je to stručné – odpovím, pokud ne, vyzvu je k rozhovoru – někdy se stane, že už se neozvou.“

6. Preferují dle Vašeho názoru odsouzení promluvit si s Vámi „z očí do očí“, nebo problémy raději napíší do deníků?

Mgr. Havlová: „To záleží na „typu odsouzeného“. Někteří dávají přednost zápisům v deníku.“

Mgr. Karlík: „Odpověděl bych to samé, co v předchozí otázce.“

7. Myslíte si, že odsouzení jsou spokojení s komunikací s Vámi? Tzn., že mají pocit, že se jimi zabýváte?

Mgr. Havlová: „Myslím si, že vědí o mém zájmu o jejich osudy a problémy.“

Mgr. Karlík: „Řekl bych, že ano.“

8. Myslíte, že odsouzení jsou v denících opravdu upřímní a píšou pravdu?

Mgr. Havlová: „V denících většinou ano, v ústním projevu se spíše stylizují do lepšího světla.“

Mgr. Karlík: „Někdy pravdu napíší, ale nikdy bych jim moc nevěřil – a o upřímnosti v jejich případě se fakt nedá moc mluvit.“

4.2.6 Zpráva o průběhu šetření

Největším úskalím při získávání potřebných dat se ukázala nemožnost využití elektrotechniky, tudíž nebyl použit diktafon. Při vstupu do objektu

jakékoliv věznicе probíhá přísná kontrola vnášených předmětů. Mezi nimi nesmí být mimo jiné i veškeré elektronické příslušenství (tzn. mobilní telefon, MP3 přehrávače, diktafony apod.). Toto bohužel komplikovalo práci s daty, protože všechny získané informace musely být ručně zapisovány do sešitu přímo při rozhovorech jak s odsouzenými, tak se speciálními pedagogy. Z tohoto důvodu veškeré rozhovory proběhly dvakrát. Po zpracování dat z prvního setkání proběhl rozhovor pokaždé ještě jednou, a to z důvodu upřesnění některých dat.

Práce s respondenty probíhala bez problémů. Odsouzení ochotně odpovídali. Na rozhovory s nimi byl ponechán velký časový úsek. Po počátečním ostychu vládla uvolněná a otevřená atmosféra, kdy se odsouzení nebáli hovořit o svých pocitech.

Zjištěné informace byly porovnávány se samotnými deníky odsouzených. Avšak ze samotných otázek se dá vyzorovat, že porovnání otázek s realitou není úplně možné.

Protože že deníky brány jsou jako velmi osobní součást terapeutického procesu na Specializovaném oddělení a dokonce jen nahlédnutí do deníku jiného klienta se přísně trestá, není v této práci žádný úryvek ze zápisů. Odsouzení dali souhlas k přečtení pouze tazateli, protože měli větší důvěru díky účasti na terapeutickém programu. Bylo zřejmé, že jak odsouzení, tak speciální pedagogové by si prezentování deníků nepřáli, jelikož se jedná o choulostivou záležitost. Respektuje se tedy intimita každého.

4.2.7 Výsledky výzkumu

Obecně lze říct, že výsledky výzkumu se posuzovaly ze tří základních zdrojů – rozhovor s odsouzenými, rozhovor se speciálními pedagogy a přečtením samotných deníků.

Otázka č. 1

Při rozhovorech odsouzení několikrát zdůrazňovali, že psaní deníku berou jako povinnost, ale zároveň hovoří o tom, že v nich mají možnost vyjádřit své pocity, napsat své myšlenky, vize, postoje, zhodnotit uplynulý týden, často hovoří o tom, že hodně píše o rodině.

Velmi podobně odpovídali i speciální pedagogové.

Ze čtení deníků bylo možno vypozařovat, že velmi záleží na postoji odsouzeného k této povinnosti. Někteří klienti se opravdu pokouší vyjádřit myšlenky a pocity. Na druhou stranu jsou zde tací, kteří každý týden psali o počasí a programu, což v podstatě jen stroze popisují a velmi stručně se k tomu vyjádří. Avšak i to může u odsouzeného nějakým způsobem stimulovat myšlení a tím mu napomáhat v rozvoji.

Je zajímavé, že často je pro klienty psaní deníku rituálem.

Lze potvrdit hypotézu o tom, že odsouzení píší o uplynulém týdnu, někteří o svých prožitcích a pocitech, které nedokáží vyjádřit na terapeutických skupinách.

Hypotéza se potvrdila.

Otázka č. 2

Čas strávený psáním jednoho zápisu do deníku každý týden je velmi individuální. Velmi těžko se vymezuje průměr, protože například odsouzený Jiří tvrdil, že mu na zhodnocení týdne stačí pouhá minuta.

Podle pedagogů se jedná o 10–20 minut.

Z rozhovorů je však zřejmé, že se jedná o rozmezí mezi 10 a 20 minutami, avšak objevují se výjimky. Obecně je to tedy do dvaceti minut, což je méně, než se předpokládalo.

Hypotéza se nepotvrdila.

Otázka č. 3

Podle odsouzených se v denících neobjevuje téma, o kterém by psali pravidelně. Avšak za inspiraci považují své návštěvy, své postupy popř. sestupy v rámci programu na Specializovaném oddělení (mezi skupinami P1 – P4, dále pak do „hotovců“), také často píší o rodině.

Podobně to zmiňují i speciální pedagogové. Kromě výše napsaného dodávají např. problémy s ostatními odsouzenými, „průšvihy“ apod.

Hypotéza, že odsouzení píší o programu na Specializovaném oddělení, se potvrdila.

Otázka č. 4

Lze jen velmi těžko posoudit, zda se odsouzení v denících svěřují s problémy, o kterých neřeknou ani sobě blízkému člověku (jako např. ostatním odsouzeným nebo rodině). Ze sedmi dotazovaných klientů ani jeden netvrdil, že by se svěřoval do deníku o něčem, co ostatní nevědí. Často by souhlasili s tím, aby si kdokoliv z věznic jejich deník přečetl.

Podle speciální pedagožky Mgr. Aleny Havlové se odsouzení občas svěří s něčím, co předpokládá, že ostatním neřeknou. Podle pana Mgr. Jiřího Karlíka tomu tak není, a když mají klienti problém, přijdou ho s ním probrat osobně.

Z deníkových zápisů bylo vyzorováno, že někteří odsouzení o svém trápení píšou, avšak nelze s určitostí tvrdit, zda se s tím svěří někomu dalšímu. Ověření této skutečnosti by vyžadovalo dlouhodobé pozorování, ale ani to by nepotvrdilo či nevyvrátilo hypotézu. A opět je zde nutné podotknout, že se jedná o velmi individuální záležitost. I v rozhovorech bylo na první pohled jasné, že charakter jednotlivých odsouzených je různý.

Hypotézu tedy nelze potvrdit ani vyvrátit.

Otázka č. 5 a otázka č. 7

Co se týká komunikace mezi pedagogy a odsouzenými, všichni z respondentů potvrdili, že funguje.

To samé potvrdili i speciální pedagogové.

I z deníků je zřejmé, že komunikace probíhá. Někteří odsouzení sami píšou i otázky, někteří nikoli. Avšak bez ohledu na to speciální pedagogové reagují občas na každého krátkou poznámkou za zápisem.

Hypotéza otázky číslo 5 a 7 se potvrdila.

Otázka č. 6

Způsob komunikace je opět velmi individuální záležitost a je spjatý s charakterem odsouzeného. Vězni často hovořili o tom, že to, jak komunikují ve věznicích, je velmi podobné chování „na svobodě“.

Speciální pedagogové také tvrdí, že jde o individuální záležitost.

Obecně lze říct, že někteří preferují jít si o všem pohovořit ústně a někteří jsou rádi, když mohou otázku zformulovat v klidu na papír. Tvrdí dokonce,

že jim to umožňuje vyjádřit se tak, jak si představovali. Záleží však také na důležitosti a aktuálnosti otázky či problému, s něčím nemohou odsouzení čekat týden na odpověď.

Hypotéza se potvrdila.

Otázka č. 8

V otázce o upřímnosti všech sedm dotazovaných odsouzených tvrdilo, že nemají důvod lhát do deníku.

Avšak hlavně speciální pedagog Mgr. Jiří Karlík o upřímnosti klientů velmi pochybuje. Paní Mgr. Alena Havlová si však myslí, že v denících napíše pravdu a v ústním projevu pak pravdomluvně často nejsou.

Potvrzení či vyvrácení pravdomluvnosti by opět vyžadovalo složitý výzkum a dlouhodobé pozorování, avšak ani potom bychom si výsledkem nemohli být naprosto jistí.

Hypotézu nelze potvrdit ani vyvrátit.

4.3 Závěry výzkumné sondy

Jak už bylo zřejmé na začátku této výzkumné sondy, na některé otázky není možné jednoznačně odpovědět, protože by buď vyžadovaly dlouhodobé pozorování, nebo se jedná o takové téma, o jehož výsledcích se můžeme pouze domnívat. Konkrétně se jedná o hypotézy k otázkám, které se zabývají například upřímností odsouzených a o jejich svěřování se o problémech, o kterých nikdo jiný v okolí neví.

Potvrzují se hypotézy, které se zabývaly komunikací odsouzených se speciálními pedagogy a naopak. Z deníků je zřejmé, že komunikace pomocí psaní je využívána z obou stran.

Nepotvrdila se jen hypotéza, kde se předpokládalo, že odsouzení stráví jedním zápisem do deníku 20 a více minut. Podle rozhovorů se jedná o čas do 20 minut.

I přes větší úskalí (zejména v nemožnosti využití techniky), se podařilo získat a zaznamenat požadovaná data a tím porovnat vytvořené hypotézy s realitou.

Podle této práce by psaní deníků mělo zůstat součástí terapeutického programu Specializovaného oddělení Věznice Plzeň, protože s určitostí slouží ke komunikaci klientů se speciálními pedagogy, dále se dá předpokládat, že alespoň zčásti vede k osobnostnímu rozvoji odsouzených a nelze naprosto vyvrátit ani domněnku, že deníky mohou pomoci při svěřování se odsouzených s intimními záležitostmi.

5. Závěry bakalářské práce

V první kapitole byly vymezeny základní pojmy této bakalářské práce.

Druhá kapitola je teoretickou částí této práce. Podrobně se v ní probírá Specializované oddělení ve Věznici Plzeň. Píše se zde o účelu oddělení, cílech, o přijímacím řízení odsouzených, o charakteristice klienta, který se přijímá nebo naopak nepřijímá atd. Zároveň se v kapitole popisuje terapeutický program Specializovaného oddělení – povinné a volitelné aktivity a složení terapeutické komunity (jaké funkce mohou odsouzení získat).

Třetí kapitola je opět jedna z teoretických částí a blíže se zabývá dokumentací odsouzeného. Popisuje Kartu odsouzeného, dále elektronický Vězeňský informační systém (VIS) a zároveň se také zmiňuje o tom, jak se dokumentuje terapeutický proces na oddělení.

Čtvrtá kapitola je praktickou částí této bakalářské práce. V rámci toho byla provedena jakási Výzkumná sonda, která se podrobněji zabývá deníky, které si píšou odsouzení. Jsou zde zveřejněny rozhovory vedené s odsouzenými a se speciálními pedagogy. Na závěr jsou hypotézy pokládaných otázek a porovnány odpovědi se zápisy v denících.

6. Použitá literatura

BÁRTLOVÁ, S., HNILICOVÁ, H. *Vybrané metody a techniky výzkumu: Zjišťování spokojenosti pacientů*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2000. 118 s. ISBN 80-7013-311-2.

KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*. Praha: Grada Publishing, 2008. 400 s. ISBN 978-80-247-2449-2.

KOOYMAN, M., DE LEON, G., NEVŠÍMAL, P. *Terapeutická komunita pro drogově závislé I. Vznik a vývoj*. Praha: Středočeský kraj; Mníšek pod Brdy: Magdaléna, 2004. 239 s. ISBN 80-7106-876-4.

KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. Praha: Galén, 1995. 329 s. ISBN 80-85824-20-5.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, 2008. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

NEVŠÍMAL, P. *Terapeutická komunita pro drogově závislé II.: Česká praxe*. Praha: Středočeský kraj; Mníšek pod Brdy: Magdaléna, 2007. 317 s. ISBN 978-80-7106-937-9.

PRESTON, A., MALINOWSKI, A. *Průvodce léčbou v terapeutické komunitě: Praktická příručka pro uživatele drog*. Překl. Martin Šefránek. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. 60 s. ISBN 978-80-87041-21-4.

Mezinárodní klasifikace nemocí: abecední seznam: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize. Praha: Grada, 1999. 741 s. ISBN 80-7169-787-7.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.

KRATOCHVÍL, S. *Terapeutická komunita*. Praha: Academia, 1979. 122 s.
ISBN není dostupné

Řád specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek – interní spis Věznice Plzeň, autor: neuveden, datum vydání: neuvedeno, aprobováno Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky

Manuál terapeutického programu pro Specializované oddělení Věznice Plzeň – interní spis Věznice Plzeň, autor: neuveden, datum vydání: neuvedeno, aprobováno Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky

Zpráva o činnosti Specializovaného oddělení za rok 2009 – interní spis Věznice Plzeň, autor: Mgr. Jiří Karlík, datum vydání: leden 2010

Cizojazyčné zdroje:

Vybrané kapitoly z: DORSTEN, B. *Forensic Psychology: From Classroom to Courtroom*. Springer, 2002. 318 s. ISBN 978-0306472701.

Internetové zdroje:

Vězeňská služba České republiky. Dostupné z: <<http://www.vscr.cz>>

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákoník. Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dostupné z:

<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>

7. Přílohy

7.1 Žádost o přijetí do specializovaného oddělení:

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR, VĚZNICE PLZEŇ
SPECIALIZOVANÉ ODDĚLENÍ
pošt. úřad 1, p. příhr. 335
306 35 Plzeň
tel: 377 660 353

ŽÁDOST o přijetí do specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek

Podmínky pro přijetí

- Do SpO jsou přijímáni pouze odsouzení, kteří jsou evidováni jako toxikomani či mají nařízenou soudní léčbu a vykonávají trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou (C), na základě dobrovolnosti, této řádně vyplněné žádosti o přijetí a zbývá-li jim do konce trestu minimálně 1 rok.
- Žádost odsouzeného o přijetí posuzuje odborná komise SpO, s jejímž rozhodnutím je žadatel následně písemně seznámen.

Ubytování

- Odsouzený je v případě přijetí ubytován v přijímacím oddělení SpO.

Odsouzený může být ze specializovaného oddělení vyřazen rozhodnutím odborné komise SpO z důvodu

- porušení abstinence jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky
- držení, získávání a výroba jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky nebo držení prostředků k jejich výrobě či aplikaci
- zatajování informace o porušení abstinence (držení, získávání, výroba nebo držení prostředků k výrobě nebo aplikaci psychotropní, návykové či omamné látky) spoluodsouzených
- odmítnutí podrobit se odběru moče
- projevu jakéhokoliv fyzického násilí a krádeže
- neúčasti nebo mařením společné práce komunity, neplněním, nezájmem a porušováním terapeutického programu zacházení, opakovaným porušováním VŘV a ŘSO
- změny zdravotní klasifikace nebo na základě vlastní písemné žádosti o vyřazení ze SpO.

Do specializovaného oddělení nejsou přijímáni odsouzení

- trpící epilepsií, mající pohybové omezení nebo je u nich nutností pravidelné užívání medikamentů, u nichž hrozí zneužití
- do konce trestu odnětí svobody jim zbývá méně než 1 rok
- není-li prokázána závislost

- kteří nebyli ještě zařazeni k výkonu trestu odnětí svobody do kmenové věznic a nebyli proškoleni na nástupním oddělení standardního výkonu trestu
- nesplňují-li typ věznic, ve které jim byl nařízen výkon trestu bez řádně vyplněné žádosti o přijetí do SpO.

Odsouzení zařazení do intenzivního programu zacházení nejsou pracovně zařazováni.

Z důvodu povinné účasti na fyzicky zátěžovém programu, józe a sportovních aktivitách je vhodné vlastnit sportovní oděv a obuv.

**Jméno, příjmení .....datum narození .....
 kód .....kmenová věznice .....typ věznic .....
 konec trestu.....zdr. klas. vč. Omezení .....
 aktuální trestná činnost.....nařízené ochranné léčení .....
 poznámka .....**

Dobrovolně se zavazuji k účasti na programu zacházení, zaměřeného na drogovou problematiku (závislost), dodržování zásad komunitního systému na oddělení, řádu SpO, VŘV věznic a jsem si vědom možnosti vyřazení z oddělení pro výše uvedené důvody.

Dne ..... Podpis žadatele .....

Vyjádření a stanovisko k žádosti odsouzeného:

Vychovatel (stručné hodnocení průběhu výkonu trestu žadatele, zda je a jaké ochranné léčení je nařízeno).

Speciální pedagog (stručná charakteristika žadatele, předpoklad úspěšnosti na účasti programu zacházení).

Psycholog (stručná anamnéza žadatele, předpoklad úspěšnosti).

OŠETŘUJÍCÍ LÉKAŘ (je-li evidována závislost žadatele, zda jsou pravidelně ordinovány léky - případně jaké, není-li evidována epilepsie, schopnost absolvovat program zacházení se zaměřením na pohybová omezení).

Stanoviska členů odborné komise k zařazení do SpO

Podpis a datum

- lékař - psychiatr	Ano – Ne	-
- speciální pedagog	Ano – Ne	-
- psycholog	Ano – Ne	-
- sociální pracovník	Ano – Ne	-
- vychovatel terapeut	Ano – Ne	-
- pedagog volného času	Ano – Ne	-
- vychovatel	Ano – Ne	-

Odborná komise SpO
na SpO.

doporučuje x nedoporučuje

zařazení

Předseda odborné komise – VOVT – datum a podpis -

Rozhodnutí

ředitele Věznice Plzeň o zařazení do Specializovaného oddělení

Schvaluji

-

Neschvaluji

datum a podpis -

datum a podpis -

7.2 Témata elaborátů

1. **Moje cesta** – jak si představuji svoji budoucnost, co od pobytu na SO očekávám, co pro sebe hodlám udělat.
2. **30 výhod života bez drogy** – seřadit podle důležitosti pro mě + komentář.
3. **Bodovací systém** – osobní názor, 5 výhod + komentář.
4. **Můj typický den s drogou**, jak si představuji ideální den bez drogy, podrobný časový rozpis + komentář.
5. **Co všechno jsem kvůli droze ztratil** a oč bych, kdybych v její konzumaci pokračoval.
6. **Zájmy** – jakým zájmům jsem se věnoval v minulosti, min. 5 kvalitních zájmů, kterým bych se mohl věnovat a co pro to udělám.
7. **Jak upevním své zdraví** – 5 možností + komentář.
8. **Co udělám pro své duševní zdraví** – 5 možností + komentář.
9. **Jaké mám dluhy a jakým způsobem je napravím** – 5 možností + komentář.
10. **Mezilidské vztahy** – co mohu udělat pro to, aby se zlepšily – 20 konkrétních kroků + komentář.
11. **Jak a kde se chci doléčovat**, konkrétní postupy + komentář.
12. **Jaké mám možnosti po propuštění** – 5 možností + komentář.
13. **Která možnost je pro mě nejlepší** – 5 věcí, které pro ni musím udělat už dnes + komentář.
14. **5 výhod a 5 nevýhod nebo problémů spjatých s vírou** + komentář.
15. **5 zážitků, které bych chtěl ještě v životě zažít** + konkrétní popis co pro to udělám.

16. **5 různých povolání, které bych mohl vykonávat** + popis co pro to vykonám ještě v průběhu trestu a těsně po propuštění.
17. **5 hlavních cílů, které chci dosáhnout** + podrobný komentář jak jich dosáhnout.
18. **10 výhod nouze, nemoci nebo strasti** + komentář.
19. **5 věcí jimiž si budu zpříjemňovat život po propuštění** + komentář.
20. **5 věcí jimiž zpříjemním život své rodině, příbuzným, známým** + přesný popis jak je provedu.

7.3 Elaborát odsouzeného – ukázka č. 1

ELABORÁT

1.5

① MOJE CESTA - JAK SI PŘEDSTAVUJI SVOJI RUDOUCNOST, CO OD POBYTU NA SO OČEKÁVÁM, CO PRO SEBE HODLÁM UDĚLAT.

MOJE PRVNÍ ZKŮŠENOST S DROGOU SE USKUTEČNILA KDYŽ MI BYLO AŽI 14 LET. ŠLO O KOUŘENÍ MARIHUANY. V TÉ DOBĚ MĚ TOTO VŮBEC NEKLOVILO. BYLO MI Z TOHO JEN ŠPATNĚ A NECHÁPAL JSEM CO NA TOM DLUŽÍ VIDÍ. TO TRVALO AŽ DO 40 LET MÉHO VĚKU. UŽ OD MLÁDÍ JSEM MĚL POTÍŽE S PÁTEŘÍ COŽ VYVRCHOUILO AŽI V ROCE 95 KDY JSEM OCHRUL NA LEVOU STRANU TĚLA. POTOM JSEM PROBĚL OPERACI A BYL TO MALÝ ZÁZRAK ŽE JSEM SE ZNOVU POSTAVIL NA NOHY. ^{JSEM} AŽI V ROCE 99-2000 JSEM SE SEZNÁMIL S JEDNÍM ČLOVĚKEM KTERÝ MI NABÍDL PERVITIN S TÍM ŽE BY TATO BOLEST MOHLA UTOUPIT. JÁ AŽI PO PÁTÉM SETKÁNÍ JSEM SE ROZHODL ŽE TO ZKUSIM. BYLO TO PRO MĚ NĚCO ZCELA NOVÉHO. MOC JSEM TOMU SICE NEVĚŘIL, ALE BYLO TO TAK. BOLEST SICE ÚPLNĚ NEUSTOUNILA, ALE O MOC LÉPE SE DALA SNĚST. ZE ZAČÁTKU JSEM PERVITIN BRAL JEN KDYŽ BOLEST NASTALA A PO PÁR MĚSÍCÍCH JŽ UŽÍVÁNÍ BYLO ČASTĚJŠÍ. ALE KDYŽ JSEM VIDĚL ŽE SE MI TO CHVÍLEMI VYMAKÁ Z KONTROLY DOKÁZAL JSEM 2-3 MĚSÍCE NA TUTO DROGU ANI NESÁHNOUT. POTOM KDYŽ JSEM SI ŘEKL ŽE SHÁNĚNÍ DROGY JE NĚKDY OBTÍŽNĚ TAK JSEM SE ROZHODL ŽE SE NAUČÍM PERVITIN SÁM VYRÁBĚT. Z POČÁTKU TO BYLO JEN PÁR GRAMŮ A JEDNOU ZAČAS. ZAČAL JSEM JE POTOM VÍCE SEZNÁMOVAT S LIDMI KTERÍ TUTO DROGU UŽÍVAJÍ A ZAČAL JSEM VYRÁBĚT PERVITIN I PRO NĚ. VŮBEC JSEM SI NEUVĚDOMOVAL JAK NEBEZPEČNĚ TO MŮŽE BÝT. SAMOZŘEJMĚ NETRVALO DLOUHO A PŘIVELA SI PRO MĚ KRIMINÁLNÍ POLICIE. DOSTAL JSEM VŠAK ŠANCI A NEBYL JEM VLAT DO KAZBY. MĚL JSEM ZOMLU, SVOJI FIRMU A ZÁŘEMÍ JAKÉ SI JEN LZE PŘÁT. BYL JSEM NATOLIK HLOUPÝ ŽE NA TAKOVÝ NEVŠAPAVÝ ZATO VYTRVALÝ NÁTĚLAK SVĚHO OKOLÍ JSEM PODLEHL A ZAČAL S VÝROBOU

ZNOVU. SAMOVĚSME POHROMA NA SEBE NEDALA DLOUHOU
ČEKAT. CELÉ SE TO OPAKOVALO A TENTOKRÁT I S VAZBOU.
OPUSTILA MĚ MANĚVKA A MYSLEL JSEM ŽE JE TO MŮJ KONEC.
ALE DOSTAL JSEM DALŠÍ JANCÍ. PO 5 MĚSÍCÍCH MĚ PUSTILI
Z VAZBY S PODMÍNĚNÝM TRESTEM. DAL JSEM SI ODDYCH, ALE
S LIDMI Z DROBOVÉHO PROSTŘEDÍ JSEM KONTAKTY UKONČIT
NEVYLÁDIL. PERVITIN JSEM UŽ NEVYRÁDĚL, ALE ŽIVOT KOLEM
DROG A TĚCHTO LIDI STÁLE PROLÍVAL DO MĚHO ŽIVOTA.
BYLO PRO MĚ VELKÝM ROZČAROVÁNÍM KONTAKT MĚ OPĚT
ZATKLI. U NĚKOHU SE NĚJAKÉ DROGY NAŠLY A BYLO TO
NASMĚROVÁNO NA MOJI OLONU. TAKŽE OPĚT KRIMINÁLKA
A SOUD. TENTOKRÁT U MĚ NIC NEVAŘILI I SVĚDEK V SOUDU
SVOJE OBVINĚNÍ ODVOLAL, ALE SOUD MI SDĚLIL ŽE VZHLÉDEM
K MĚ MINULOSTI..... TAM JSEM CÍTIL TROCHU KRIVDU, ALE
NA DRUHÉ STRANĚ TREST ZA CELKOVĚ MOJE CHOVÁNÍ JSEM
SI URČITĚ ZASLOUŽIL. DOSTAL JSEM 16 MĚSÍCŮ CELKEM.
BYL JSEM PROPUSTĚN NA PODMÍNKU KTERÁ ČINÍ 24 MĚSÍCŮ.
PO NÁVRATU JSEM 10 MĚSÍCŮ ABSOLUTNĚ ABSTINOVAL
(VČETNĚ PORYTU VE VĚZENÍ). OPĚT PO 10 MĚSÍCÍCH TENTO
KOLOTOČ OPĚT NAŠEL. NEDOSTÁVALO SE MI PENEZ A JAKO
JEDINOU MOŽNOST JSEM OPĚT VIDĚL VE VÝROBĚ PERVITINU.
SÁM JSEM HO ČASTO NEVŽÍVAL, ČLO ČITĚ O FINANČNÍ
ZÁLEŽITOSTI. V ÚNORU 2009 PAST SKLAPLA NAROKLED.
ALE TENTOKRÁT JSEM ASPOŇ VĚDĚL ZA CO. DOSTAL JSEM
30 MĚSÍCŮ + 24 PODMÍNKU. TĚCH 30 MĚSÍCŮ JE NA POČTU
CELKEM MÁLO, SOUD TO ZODŮVODNIL TÍM ŽE ROZSAH MĚHO
„ÚČINKOVÁNÍ“ NEBYL ZAS AŽ TAK VELKÝ. A MĚL PRAVDU.
JÁ SI SVOJI BUDOUCNOST PŘEDSTAVUJI TAK ŽE AŽ
BUDE VÍCE MĚVĚ JAKÁKOLIV TAK BUDE URČITĚ BEZ
DROG. DROGY MI MOŽNÁ NĚCO MÁLO NAŠLY, ALE VLASTNĚ
MI VĚCNOU SEBRALY. A BYLO TOHO DOOPRAVDY DOST!
NEBUDEU TADY PSÁT FRÁZE ŽE CHCI BÝT PLATNÝM ČLEMEM
SPOLEČNOSTI. CHCI BÝT HLAVNĚ PLATNÝ SÁM SOUDĚ,

CHCI BÝT CO PLATNÝ SVÝM DĚTEM (JSOU 4) A PLATNÝ LIDEM
KTERÍ NADE MNOU NEZLOMILI HŮL. NENÍ JICH MNOHO, ALE
TY CO MĚ ZNAJÍ VELMI DOBŘE TAK Z TĚCH MI PÁR ZBYLO.
JÁ PROSTĚ CHCI A MUSÍM VŠEM DOKÁZAT ŽE JEŠTĚ NENÍ
POZDĚ. SLÍHL JSEM TO SÁM SOBĚ, TĚMTO LIDEM A HLAVNĚ
DĚTEM. DĚTI MI SICE UŽ MOC NĚVĚŘÍ PROTOŽE TENTO SUB
JSEM UŽ PORUČIL, ALE PRAVĚ PROTO TO DOKÁZAT MUSÍM.
MĚL JSEM SVOJI FIRMU A LIDI KOLEM TĚTO MAJÍ PRÁCE
ZNÁM TAKÉ HOONĚ. PRÁCE PRO MĚ NEBUDE ŽÁDNÝ PŘOBLÉM.
BYDLET PO SVĚM NÁVRÁTU MŮŽU V SVUJÍ SESTRY. TAM MÁM
OVĚŘE VÍDY OTEVŘENĚ - TO VÍM. A DALŠÍ UŽ BUDE ZÁLEŽET
JEN NA MĚ SAMOTNÉM. BUDE TO JKTE TĚŽKÁ CESTA,
ALE JÁ JSEM PŘESVĚDČEN ŽE JI TENTOKRÁT URČITĚ
ZVLÁDNU.

OD POBYTU NA TOMTO ODDÍLE OČEKÁM HLAVNĚ ACI TO
ŽE PROSTĚ POCHOPIM ŽE ŽIVOT NENÍ JENOM ZÁHÁVA
A NEKONEČNÝ KOLOTOČ. URČITĚ OČEKÁVÁM ŽE SE OPĚT
NAUČIM BÝT ZODPOVĚDNÝ JAK JSEM KDOSI BÝVAL A
NAUČIM SE BRÁT ZODPOVĚDNOST DOOPRAVDY ZODPOVĚDNĚ.
UVĚDOMIM SI SVUJ KONEČNĚ ŽE KÁLENÍ A ZEBEZAPĚVENÍ
DO ŽIVOTA NEODDĚLITELNĚ PATŘÍ A ŽE NEMÁ CENU
TOMUTO SE VYHÝBAT. JSEM VŮBEC RÁD ŽE JSEM SE SEM
VE SVĚM VĚKU DOŠEL. PŘIŠEL JSEM ZE SLAVKOVA A
TAM JSEM SI PŘIPADAL JAK V PEKLE. NAVÍC V PEKLE
KTERÉ MI ABSOLUTNĚ NIC NEPŘINESE. PŘEDPOKLÁDÁM
A VĚŘIM ŽE SE TADY ZBAVIM SVĚ POHODLNOSTI BA
DOKONCE LENOSTI KTEROU JSEM ZA POSLEDNÍCH PÁR
LET CELKEM UTRPĚL. KDYŽ SE TAK OHLÉDNU ZPĚT
TAK SE ZA TO VŠECKO PODĚKOVNĚ ŠTÝDÍM. PROTO JSEM
TADY - JSEM TADY DOBROVOLNĚ A RÁD. PROSTĚ VIDIM
TO JAKO POSLEDNÍ ŠANCI A MOŽNOST SÁM ŽE
SEBOU NĚCO UDĚLAT. CHCI UDĚLAT VŠECKO PROTO ABYCH
SLIB KTERÝ JSEM DAL BYL DODRŽEN.

CO PRO SEBE HODLÁM UDĚLAT MÁ VÍCE FÁZÍ. PRVNÍ
JSEM UŽ SPLNIL TÍM ŽE JSEM TADY. TA DALŠÍ JE DOSTAT
SE VEN CO NEJDŘÍVE TO PŮJDE. TO VŠAK VZHLEDEM K MĚ
PORUŠENÉ PODOBVĚNÍ BUDE HOVNĚ TĚŽKĚ. NADÁLE PO
SVĚM NÁVRATU SI URČITĚ JAKO PRVNÍ OBSTARÁM PRÁCI
A CO NEJDŘÍVE SAMOSTATNĚ BYDLENÍ V RÁMCI PODNÁJMU.
URČITĚ SE UŽ NEBUDU STYKAT S LIDMI CO SE TOČÍ
KOLEM DROG. TAM JE RIZIKO PODLE MÉHO NEJVĚTŠÍ.
HODLÁM TAKY NADÁLE SPOLUPRACOVAT S NADACÍ "PODANÉ
RUCE" V BLMĚ S JEJNOU PANÍ Z TĚTO NADACE JSEM
PO CELOU DORU V PŘÍMÉM (NA VÁRĚ) NEBO PŘÍSEMĚM
KONTAKTU. CHCI SI PROSTĚ OPĚT OSVOJIT NÁVYKY KTERÉ
JSEM MĚL PŘED TÍM NEŽ JSEM ZAČAL S DROGOU.
A JSEM PŘESVĚDČEN ŽE TO NEBUDE TAK TĚŽKĚ KDYŽ
JSEM JE MĚL DO SVÝCH 40 LET. ZASTÁVÁM NÁZOR ŽE
ČLOVĚK KDYŽ CHCE TAK TO JDE. A JÁ TENTOKRÁT
DOOPRAVDY CHCI HOVNĚ A HUVNĚ UPŘÍMNĚ!

7.4 Elaborát odsouzeného – ukázka č. 2

Doc 25.2.10

1,5

~~Elaborát č. 18~~

to vřhod nové nemoci nebo
strasti + komparace

Je velmi zajímavé jak se
někteří lidé chovají upravení
svím vlastním štěstím a jistě
jim to dělá dobře.

Některým si představit se
někde parádoze nemoc a štěstím
sa vřhodu. Pmoč??!! Co je cíleš mení
předurčen pro lepší život? Má rozum,
tak se by mět být i ochotný postarat
se tak, aby štěstím v jeho životě
to neměla moc místa. Samozřejmě
to neplatí pro všechny lidi světa,
ale u té civilizované části by to
tak mět být. Ta jsi myslím.

Nemoc je to kladná samozřejmě být
vřhodem nemice. Jedine smad štěstí

II.

vybavny' kuslichu vslepane. Tim vykisi'lyz'
svi kushchani smyali este loje. Da vedatko
a bezneto bivanu se ho vial mac
nehodi'.

Da tance ni mygali'm se mi vni
mac nepomali'e idzji ludu mit' hlad.
Javno, lunde mi tu maty'monut' h
nezakl'mnu vslonu, alych schmat' preschodky
p'o bishoni' pabany, ade ala hady ani nezde,
sejia. Falt ni noumim' p'odshamit' nie
ca je vyhadou.

Ja' munda? Kobudu jist', ludu kushony
a hadi's herkoz', hady ja mi ludou
silet' a mi tu lunde upatogonut'.
Tat' tu falt no'!!!!

Ja' ni da'm radji Fachnic'ku s' o'vneny'm
schidom, haurdony' Enodli'k' a dant'.
Tamu masumim'. A jestki p'itlum
p'ibereu 2 kg na no'se, na ho'se, tu je
kupa. J'elto, y'p'ned, d'ebny' solbany a
herko' nici tu mam vod.

Mastou v'ly'mu chleku, vadu a y'antku
p'ace, d'eduzji nepomim'!

Ve svem' bivanu' j'om svou v'ly'tny'
ch'p'ku padnut' ~~ne~~ bali' d'at' na
u'stu, se us' nochi. Noj'ade' shoddat'
ani vytoit'.

Je luku paradox' se j'atvud' p'izjmu
kentu vy'kon' presku sa shoddati', b'icha
mubachy, mahl' mi ne l'ind'le sachmatit'
bivanu'. Ade je tu j'enum' y'p'elulace.
Ke maku na 100% nici se nahy't
v'isens' u'p'etuzji se s' smyhi'!!!!

III.

Jom dinnig' c'lanid. Jedem si noželo' c'be, jdu si gra no, k'iska ku lavo' 5 let, a Poljo je daroknu kat si ku noču'm va'it. Jare šved'ini. Vi'm se ku nemi' rozumny' a kable ceška midum nemece.

Ale neumim si pamoc. Ma'm ku v'povaze.

Uš miš' k'aku vsobzobz' r'it'ed, proč ku delo's, by neži' s'om se sohou z'p'ozny'?' Masochy, ku jeden šved'innid. A kot mi' kat napada', se ku je masna' p'ic'ina. By't s'om se sohou k'omate z'p'ozny' = m'ubny'.

Ta ja' nejsem. T'atže h'ledu'm k'it'oni cešky, k'it'oni k'it'by jed' v'it na plau a k'im p'adem šved'innid a o'as ad č'asu i anemac'm'u.

K'at'it'at' j'om si uš r'it'ed, Dost, k'it'.

Mo's by "v'ade", k'ad'mu a m'el by si k'it' b'ol'p'ozny'j. Ale mi' ku neže'z' nek'it', ma'm p'ocit' p'roz'ed'ny'j. Masna' je ku k'au k'laugou bu'ou. Č'it'ouan p'az'p'uh'leš'ki' a ma'm u'leš'ki' k'laugas'ki'. S'om nemi'm. T'ieku j'ednou v'z'p'oz'ni' a u'leš'ki'ni'm se. K'it'by, k'laugno' v'ec'ek, Poljo uš je š'ed'el a ma'm č'as s'om p'ra sebe, si r'it'ed'm. Dost! Od k'it'it'ed'ka š'ig'u j'it'ud! No a k'ama miš'? J'as ku nemi'.

V'at'ming, v'at'ming, v'at'ming a v'at'ming.

S'nad j'om p'iz'p'od p'ra p'az'č'yt'ka.

T'rochu j'om se neč'at' u'ne'it' a p'ud a'ri a miš'em č'it'no' j'ind'm. P'ur'ed'na. P'ur'ko mi' ku v'ed'la.

T'atže š'ved'innid a nemi'ci, ku je p'ur'ko š'it'it'ka. (T'rocha š'it'it'ka)

IV.

My lidé jsme ovce. Když nám někdo
řekne se bládek je pro nás dárek, lidem
namu věřit. To je dost velký přínos.

Ja jsem pane Karle a prý
nenávidím jedinou duševní práci. Když
sleparášená se vyhledá. Co mi
ta má dáta? Nežádá uvědomění? A chta?
Všechno je ta pítka.

Každý člověk má svého svého čtveřičku
aležani podnětami čitlivost v fakulě. Mít
vše co si přeje a být šťastný.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Simona Cudlmanová

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci
a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení
Věznice Plzeň

Počet stran (bez příloh): 68 stran

Celkový počet stran příloh: 14 stran

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových odkazů: 3

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2010

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Simona Cudlmanová

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení Věznice Plzeň

Oponent práce: Mgr. Jan Jakub Zlámaný

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 68

Počet stránek příloh: 14

Počet titulů v seznamu literatury: 14

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		2		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Otázka týkající se teoretické části práce:

Jak autorka vnímá možnost spojení režimové léčby závislostí a psychoterapie? Jaké jsou výhody a nevýhody tohoto spojení?

Otázky týkající se praktické části práce:

Jaká byla motivace autorky ke studované problematice a jak prožívala účast na komunitních programech?

Co si myslí, že bránilo vězňům k větší upřímnosti a otevřenosti v deníkových záznamech?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předkládaná práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Práce má deskriptivní charakter a přináší jasné informace o systému komunitní péče s režimovými prvky o závislé na nealkoholových drogách v rámci specializovaného oddělení věznice.

Autorka prokázala, že umí pracovat s odbornou literaturou a také shromažďovat údaje pro kvalitativní porozumění studované problematice z oblasti forenzní a režimové sociální práce. Práce neobsahuje výrazné formální nedostatky, pouze trochu rušivě působí chybějící odsazení odstavců. Stylisticky je práce velmi úsporná a má striktně informační charakter.

Autorka se zcela zdržuje vlastních názorů, prožité zkušenosti i kritických stanovisek, což působí poněkud stroze a možná tento fakt i odráží charakter interních spisů jako hlavního informačního zdroje a celkovou atmosféru vězeňského prostředí.

Za nedostatek považuji absenci zahraničních zdrojů literatury.

Závěr:

Celkově práci považuji za zdařilou a doporučuji jí k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji*

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis:

17.5.2010

* nehodící se, škrtněte

Posudek na bakalářskou práci Simony Cudlmanové *Práce s odsouzenými na Specializovaném oddělení Věznice Plzeň* (sociální práce, PVŠPS, 2010)

Autorka předložila k posouzení poměrně rozsáhlou bakalářskou práci, která mapuje činnost Specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň, určeného pro diferencovaný výkon trestu. Jde o zařízení, které je určené pro práci s odsouzenými s poruchou osobnosti a chování v důsledku užívání psychotropních látek.

V práci je popsána aktivita oddělení, indikace k přijetí odsouzených na toto oddělení, proces přijímání odsouzených a terapeutický program oddělení. Autorka popsala metody zacházení s odsouzenými v terapeutickém programu, složení komunit, motivační systém a věnovala se otázce dokumentace odsouzených (osobní kartě, informačnímu systému a denníkům odsouzených).

V praktické části je provedena výzkumná sonda, která zkoumá denníky odsouzených. Ty jsou vedeny jako součást terapeutického procesu a autorka zkoumala, jakou roli hrají pro vězně, jakou pro vychovatele. Autorka nejprve uvádí otázky pro vězně a pro vychovatele, teprve poté uvádí cíl výzkumu (což by mělo být obráceně). Nevhodné je i to, že v praktické části jsou vloženy výkladové pasáže (co jsou denníky a čemu slouží, co je komunita – podle Kratochvíla) – a ty by měly být spíše součástí teoretické části nebo být uvedeny jako poznámky pod čarou.

Autorka popisuje problémy s pořizováním záznamů z řízených rozhovorů; seznamuje čtenáře s baterií odpovědí na položené otázky. Na závěr uvádí vyhodnocení hypotéz.

Práce rozsahem daleko překračuje požadavky kladené na bakalářské práce. Umožňuje poměrně plastický vhled do činnosti terapeutické komunity na vězeňské půdě, seznamuje čtenáře i s povinnou dokumentací a s režimem celého zařízení. Práce je přínosná, otevírá nové téma a problémy. Lze konstatovat, že předložená práce přes drobné výhrady splňuje požadavky kladené na bakalářské práce – a lze ji proto doporučit k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: výborně

15. 5. 2010

doc. PhDr. Jaroslav Kořa